MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Any I. Núm. 46. - Barcelona, dijous 12 de desembre 1929

BIBLIOTECA P. ARÚS

UN COMPROMÍS

El vot del Jurat del Premi Crexells és nominal...

i després vindrà el veredicte de l'opinió i el de la història literària.

El Premi Joan Crexells

La idea del Premi Crexells nasqué — com tantes altres idees — d'una conversa. Aquesta conversa es descabdellava a l'Ateneu, a la «Penya» — de totes les «penyes» de l'Ateneu, la que ho és per antonomàsia, i que fora de l'Ateneu, i encara més fora de Barcelona, té un caràcter misteriós i manifasser que ens fa riure a tots els que sabem de bona tinta com van en realitat les coses.

MARIA TERESA VERNET

De parlar del Premi Goncourt — la conversa era d'actualitat: desembre de 1927 — es passà a parlar de la possibilitat d'instituir alguna cosa semblant a Barcelona. I de seguida s'examinà la realització pràctica de la idea llançada.

Aleshores En Pla era a Barcelona i les converses de la «Penya» li fornien tot sovint temes per als seus articles a *La Publicitat*. Fou ell, doncs, qui donà primer que ningú la notícia al públic. D'aquella conversa mateix sortiren la designació del Premi i la de la Comissió gestora: Joan Crexells — Pere Rahola (president), Enric Jardí, Joaquim Borralleras, Carles Capdevila (secretari).

Calia, per tal de dotar la literatura catalana d'un premi a atorgar anualment a la millor novella de l'any, comptar amb els fons que permetessin que el premi fos d'una certa importància i cobrir les despeses, per bé que petites, inherents a una organització així.

PERE COROMINES

Els ciutadans més abnegats i eficients en matèria de subscripcions es mobilitzaren i permeteren, en un termini de temps relativament curt, de poder anunciar que el 13 de desembre del mateix any 1928 — aniversari de la mort de Joan Crexells — el premi portant el nom del malaguanyat escriptor fóra concedit. Tant com concedit... però no fem confusió cronològica.

Per votació entre els que amb llur aportació feren possible la institució del Premi, fou elegit, per un termini de tres anys, aquest jurat qualificador: Pompeu Fabra (president), Carles Rahola, J. M. López-Picó, Agustí Calvet, J. M. Junoy, Carles Riba, Just Cabot (secretari) i com suplents: L. Nicolau d'Olwer, V. Solé de Sojo, N. M. Rubió i Tudurí.

MILLÀS - RAURELL

Tal com diu l'encapçalament dels Estatuts del Premi, aquest serà concedit a una obra d'imaginació en prosa catalana, preferentment novella, inèdita o publicada en el període comprès entre l'1 d'octubre i el 30 de setembre de l'any següent. Així, doncs, les obres publicades, pel sol fet d'ésser-ho, són preses en consideració pel jurat; quant a les inèdites, cal trametre-les al secretari de la Comissió gestora abans del 30 de setembre.

La quantia del premi s'eleva a 5.000 pessetes, les quals seran lliurades a l'autor de l'obra premiada, l'endemà de fer-se pública la decisió del jurat qualificador. Si la decisió del jurat recau sobre una obra inèdita, aquesta esdevé temporalment propietat dels contribuents del Premi, i la Comissió gestora queda obligada a editar-la, sia directament, sia cedint els drets de publicació a un tercer, amb la condició que ha d'ésser publicada dintre dos mesos màxim a comptar de l'endemà de la proclamació de l'autor premiat. Si l'edita la Comissió, aquesta renuncia a tots els beneficis que puguin resultar i pren al seu càrrec totes les despeses que l'edició impliqui. Si el dret d'editar-la és cedit a un tercer, per una quantitat determinada, el 75 per cent serà donat a l'autor i el 25 per cent restant aplicat al fons de reserva del Premi. Al cap de tres anys de la concessió d'aquest, l'obra passa a plena propietat de l'autor.

JOAN MÍNGUEZ

* * *

La història del Premi Joan Crexells és molt senzilla, perquè és molt curta. L'any passat, primer de la seva aplicació, el jurat no cregué premiable cap de les obres inèdites presentades. *Llibreta de foraster*, de Josep Lleonart, i *L'home que es va perdre*, de Francesc Trabal, obtingueren, respectivament, tres vots i un. No havent-hi, doncs, per a cap obra, la majoria que exigeixen els estatuts, el jurat deliberà aleshores sobre les obres publicades durant l'any. Donant les votacions tres vots a *Cartes de lluny*, de Josep Pla, tres a la *Vida interior d'un escriptor*, de J. Puig i Ferreter, i un a les *Històries de la carn i de la sang*, d'A. Esclasans, és a dir, no desfent-se l'empat entre els dos primers llibres esmentats, el Premi quedà desert.

La possibilitat de deixar un any desert el Premi, que els primitius estatuts permetien, fou considerada indesitjable. Calia, doncs, modificar els estatuts en el sentit de l'obligatorietat de concedir el Premi, posant a tal fi en mans del jurat un mecanisme de votació apte a desfer els empats que poguessin produir-se, i vedant taxativament les abstencions i les votacions en blanc. Així es féu.

La darrera votació, la definitiva, és nominal. Aquesta disposició, expressada també en els estatuts actualment vigents, és una garantia més de serietat, puix que obliga a contraure als membres del jurat tota la responsabilitat del vot que cada un emeti.

* * *

Demà, dia de Santa Llúcia, són per primer cop aplicats els nous estatuts.

J. PUIG I FERRETER

Així, doncs, aquest any ha d'ésser inevitablement concedit el Premi Joan Crexells a una de les obres publicades durant el temps reglamentari o a una de les inèdites presentades. I diem una perquè el premi és indivisible.

* * *

Naturalment que els retrats que publiquem no pressuposen pas cap altra indicació sinó la dels novellistes que enguany han publicat una obra — i algun dues — o d'aquells dels quals se sap que hi concorren amb una obra inèdita. Tots ells són candidats amb drets igual; llur tria no ha obeït a res més que al fet de comptar amb un nom en les lletres catalanes i a les dificultats de publicar més retrats dels que publiquem.

* * *

S'ha discutit l'eficàcia dels premis literaris. S'ha dit que ni amb cinc mil pessetes ni amb tot l'or del món es pot fer produir una novella excepcional. D'acord. Però no cal oblidar tampoc que, sense caure en una concepció materialista de totes les qüestions, és més probable de fer escriure una novella creant les possibilitats que aquesta feina resulti remunerada, que no pas apellant a interessos dits més elevats o més purs.

J. M. DE SAGARRA

Són moltes les activitats de la nostra vida que cal fomentar, i l'objecte del Premi Joan Crexells no és altre que el d'ajudar l'elaboració de la nostra novellística.

Fóra desplaçat el planteig de la qüestió de si és tal o tal altre gènere d'activitat espiritual que cal fomentar. Ens trobem davant un fet concret, i almenys com a tal l'hem d'acceptar.

CARLES SOLDEVILA

* * *

L'any passat, no escassejaren els comentaris sobre el resultat del Premi i sobre bona part de les qüestions més o menys connexes. Enguany, els comentaris han començat abans — índex del major interès que suscita, i que tots, autors, editors i públic, hem de desitjar que augmenti.

Fóra inútil i inoportú retreure ara els comentaris que l'any passat es feren. Molts d'ells ja han caducat, dictats per circumstàncies del moment llavors present, o havent ja produït llur efecte en la modificació dels estatuts del Premi.

Suposem, doncs, que aquest any, qualsevulla que sigui la decisió del jurat, la qual és inapellable, no mancaran tampoc. Desitgem només que en la inspiració de tots ells no traspuïn personalismes de la mena dels indesitjables, ni ganes d'intervenir allà d'on s'és voluntàriament eliminat. Però d'altra banda no és de pretendre que es creï un tabú més.

Dels comentaris al voltant del Premi que han començat a fer-se enguany, els orals solen fer referència a conjectures sobre les possibilitats amb què compta cada candidat i el resultat possible de la votació a base d'atribuir criteris segurs, probables o possibles als membres del jurat.

Són entreteniments contra el quals no hi ha res a dir. Però han sorgit uns altres comentaris impresos.

Un fet, i l'assenyalem per estrany, es produí l'any passat: que en totes les discussions sortiren indemnes la probitat, aptitud i bona fe del jurat. La composició d'aquest, en efecte, és tan variada que la «combinació» és impossible. Suposem doncs que el jurat essent el mateix, segueix fruint de les mateixes condicions de probitat, aptitud i bona fe que tan unànimement li foren reconegudes. Si és així, com espera tothom, de poc efecte pot resultar sobre d'ell la irresponsable campanya barroerament insidiosa, que p t obeir a un contagi o a un mot d'ordre, iniciada exclusivament en alguns periòdics comarcals.

* * *

Que l'exemple d'aquell home íntegre i serè, arborat només per nobles passions, que es digué Joan Crexells, inspiri la decisió del jurat.

Els dijous blancs

EL PERSONALISME

«De la polèmica i el personalisme cal ferne, abans que tot, una arma noble, i, fins, gosaríem a dir, desinteressada.»

Així parla Junoy des del seu diari, i no en treiem ni una coma, que ja és respecte a la literatura!

Amb el seu article el leader dels nostres catòlics—o tempora, o mores!—pretén contestar un editorial que Carles Capdevila va publicar a La Publicitat *amb el títol «El personalisme». En aquest article Carles Capdevila defensava — perdona, lector, aquest resum tan ràpid — la necessitat que, en certs casos, les polèmiques derivessin cap al personalisme.*

Junoy junior ha estat el primer que ha vist la importància de la qüestió, el primer que ha mossegat l'ham. Però no tot el seu article és tan contundent com el punt transcrit. L'article és un balanceig entre dues idees contradictòries. Perquè — i aquí va la principal galleda d'aigua de l'article de J. M. Junoy — «un cristià, per esperit de caritat, deixarà de fer ús voluntàriament, de certs mitjans ofensius, implacables». Es parla després del límits de la polèmica: la civilitat i la «modèstia cristiana».

Evidentment, tot té límits, però és difícil classificar d'il·legals certes armes, com és difícil acordar que els gasos asfixiants són il·legítims quan hi ha altres armes igualment mortíferes. Però estigui segur J. M. Junoy que un cristià no ha de considerar-se handicapat per la seva condició de cristià. El catolicisme ha tingut polemistes formidables i entre ells Huysmans i Bloy, i ara Chesterton, i aci tenim Ramon Rucabado. Però si un exaltat vol sortir de la sagristia amb les deixuplines a la mà cal que es cordi bé l'espardenya: podria succeir que el públic en lloc d'atemoritzar-se es posés a riure. I també podria ocórrer que les deixuplines fossin mal lligades com els articles d'En Junoy, alguns dels quals no deixaria passar cap censor eclesiàstic. Afortunadament no creiem que l'antic deixeble de Maurras pugui fundar una heretgia.

Però, és que quan el polemista ataca sap que el seu terreny de combat és ferm i inexpugnable. Aquest és el cas de Rucabado, i no ens cansarem de repetir-ho, encara que hi hagi gent que es resisteixi d'entendre-ho. A cadascú els seus honors! Portat per la passió, En Rucabado pot desfocar les qüestions, però la seva prosa sempre fa el dring de cosa autèntica, i els «amateurs» només apreciem les coses rigorosament autèntiques, des de Rafael al «douanier» Rousseau. El prerrafaelisme anglès, art de maquillatge, no ens diu res. Tot just la prosa de Junoy s'insinua amb aquell accent melliflu i sentim de seguida passar un vent de «rigolade» que sacceja tota la cristiandat i acabarà per desconjuntar-la.

Que ningú no sospiti que no creiem en la sinceritat de J. M. Junoy. Creiem en la sinceritat de tots els esnobs. Però els esnobs conscients conserven una espurna d'ironia i, en predicar una croada, tenen idea de si els escau més la llança o l'arma inofensiva de la relativitat.

Però tot això no tindria importància. L'essencial en el polemista és la situació estratègica, el terreny de combat. Potser tot es resumeix a un problema d'ètica. L'home ben situat pot permetre's el luxe de no tenir raó. Aquesta era la força de Clemenceau, àdhuc quan la raó no l'assistia.

I quan un home se sent fort, quan la seva vida és transparent no ha de recórrer a tergiversacions de textos. Pot atacar l'adversari amb l'arma directa del personalisme. Hi ha qüestions personals que no caben al marge de la vida privada i que encara que comencin essent vida privada tenen un interès públic.

Que cadascú comenci per fer un reconeixement de la plataforma de combat.

M. B. S.

MIRADOR INDISCRET

Del sopar al pintor Colom

Evidentment, ni el pintor Colom, ni la seva obra, ni el caràcter distingit («es prega el vestit d'etiqueta», era observat) que hom volia donar a l'homenatge, mereixien aquells prospectes de festa vilatana, en els quals, endemés de l'observació ja transcrita, hi havia aquesta altra: «Concorreran a aquest banquet distingides dames de nostra societat».

* * *

Una altra «perla» dels mateixos prospectes.

A la Comissió organitzadora figuren quinze noms, seguits d'un *etc.* En un *etc.*, com a la Lliga, hi cap tothom.

Collírem aquest tros de diàleg que el comentava:

— Es estrany que a la Comissió no hi figuri l'Estelrich.

— Deu ser que aquest *etc.* va per ell, entre altres.

* * *

Sembla que el contentament no fou unànime, ja que molts assistents al sopar no en sortiren pas convençuts que la materialitat de l'acte estigués a l'altura de l'obra i la persona de Colom ni a la de la distinció que hom volia imprimir a l'homenatge.

Un jove pintor, «poulain» del Establiments Maragall, rondinava. Un vei de taula que li fa:

— Que no estàs content? Què vols més?

— Que em tornin els diners.

* * *

El gelat servit al final del sopar era carregadíssim de llimona. Algú va dir:

— S'han equivocat. Aquest gelat ens l'havien de servir amb el peix.

El lector intervé...

...i s'estranya que en un article de Lluís Montanyà sobre Dorgelès, després de dir que aquest és d'Amiens, Picardia, es consideri «gascó honorari». L'hi han hagut d'explicar i potser ja està més convençut.

Per ajudar-lo, retreurem una frase que hom diu pronunciada en una cerimònia en honor d'algun fill ilustre de qualsevol poble.

Un dels oradors, adreçant-se a l'homenatjat:

— I sentim molt que hàgiu nascut en aquest poble, per no poder-vos-en nomenar fill adoptiu...

Les minories selectes

Al Teatre Romea, a primeres hores de la tarda. Un dels darrers assaigs d'*El Fakir Bengapur*. Al pati de butaques, hi ha, assegudes, set o vuit persones. L'assaig ha anat llarg i ja és hora de començar la funció de la tarda. Es representa *La Mentidera*, del senyor Gual.

Un empleat de la casa avisa el senyor Daví que enllesteixin, perquè el públic s'espera per entrar. Un dels presents dóna un cop d'ull a la sala.

— Som vuit persones — constata —. Voleu dir que hem de marxar perquè pugui entrar el públic? Em sembla que hi sortireu perdent...

Evidentment. Cinc minuts després entraven la mitja dotzena d'heroics espectadors que anaven a escoltar la comèdia del ilustre director del Teatre Intim.

Un plat nou

En l'espectacle per a infants *La Princeseta adormida*, que es representa a Romea i del qual és autor En Salvador Bonavia, hi surten tota una colla de fades d'allò més angelicals. No obstant, el llenguatge que empren aquestes fades no suggereix res de la seva alada condició sobrenatural. Més aviat parlen com ho faria qualsevol honorable marmanyera de la Boqueria.

— No en feu cas — va dir el simpàtic actor Antoni Alarma —. Es que són *fades a la catalana*...

Contra gustos...

L'actor Gimbernat, del Novetats, cultiva unes curioses preocupacions d'elegància. El veureu pel carrer vestit amb unes capes impressionants i uns barrets en els quals el volum no desdiu de la fantasia. En qüestió de modes, En Gimbernat està més enlla del bé i del mal.

Es el que ell deia, l'altre dia, en una tertúlia a l'escenari del Novetats:

— Fins pel carrer m'agrada anar vestit d'època...

A la qual cosa, un dels presents li va contestar, amatent:

— No, vós no aneu vestit d'època. Vós aneu de personatge de país imaginari.

El teatre i el turisme

Per tal d'oferir més allicients als ciutadans que vulguin anar a veure l'Enric Borràs, l'empresa del Teatre Nou ha conjuminat una original combinació que consisteix en que, amb el preu de la localitat, va inclòs un passeig gratuit, en taxi.

En vista d'aquestes insospitades derivacions del geni dramàtic, hom sospita que, a no tardar, seran sortejats entre els admiradors d'En Borràs uns esplèndids *bonos* de pa i arròs.

L'inconvenient d'una ganga

El nostre company Passarell, que viu a Badalona, se les promet molt felices amb la ganga que li proporciona la combinació tàxico-teatral de l'empresa del Nou.

— Qualsevol torni a casa en tramvia! — ha dit el nostre dibuixant.

Un amic prudent li ha fet la següent reflexió:

— Pensa, però, que cada nit tindràs d'anar a veure comèdia al Nou, per tenir dret al viatge gratis.

En Passarell s'ha rascat el cap, tot ple de dubtes.

— Tens raó — ha dit —. No pensava en aquest requisit. Veig que hi surto perdent...

Recerques vanes

La companyia russa que actua al Teatre del Liceu es prepara per a posar en escena el *Quixot* — una òpera més o menys basada en l'obra de Cervantes.

Els actors russos són molt mirats en tot allò referent a la caracterització dels personatges; de manera que no és d'estranyar que la senyora Sadoven, per exemple, estigui molt capficada demanant a tot arreu si li sabrien trobar un retrat de Dulcinea del Toboso.

Fins ara no l'han pogut convèncer que Dulcinea precisament és un personatge que no existeix sinó en la imaginació d'un personatge imaginari. Ella, però, busca el retrat. Té tanta fe en l'existència de Dulcinea com el mateix Don Quixot de la Manxa.

Quid pro quo

El baríton Galeffi ignora completament el castellà. Això no vol dir que no tingui un paper a *Las golondrinas* que s'estan assajant; s'estudia la seva lliçó de memòria i, a còpia de repetir-ho, la cosa va com una seda.

No obstant, de vegades es produeixen confusions molt còmiques. L'altre dia, cantant una romanza, en pronunciar «mi cornetín» es va posar les mans al cor amb un gest extàtic. Advertit pel director d'escena, que trobava aquest gest excessiu, va respondre que es pensava que «cornetín» volia dir cor en castellà.

Un cor i un cornetí no són la mateixa cosa, ben mirat.

Maurice Chevalier, col·labora a "Oc"?

Segurament que al nostre diligent company Palau, tan amatent amb les coses del cinema, li ha passat inadvertit el succés. I no obstant, ací teniu el darrer número d'*Oc* com a testimoni: En un titular a tota l'amplada de la pàgina *Ciencias*: *El paisatge de Catalunya, per Maurice Chevalier*. Es veu que això del cinema sonor no deu donar tant com sembla. Ara que també és possible que qualsevol dia vegem anunciada al Coliseum una pel·lícula parlada de Marcel Chevalier.

Es l'inconvenient d'ésser homònim d'algun home cèlebre. El geòleg francès, però, ja hauria d'estar una mica acostumat a aquesta confusió. Quan Melcior Font treballava a l'Editorial Barcino, que publicà l'esmentada obra de Marcel Chevalier, el mateix lapsus li valgué una carta indignada de l'home de ciència poc avingut a ésser confós amb una «vedette» de music-hall.

Pronunciació figurada

A Barcelona, ciutat que progressa en cosmopolitisme, com diria qualsevol cronista brillant, perquè tinguem de tot s'hi ha inaugurat la Casa Russa, on esperem que es podran veure aviat, si no s'hi veuen ja, tota mena d'empleats més o menys modestos que, com la majoria de russos del món, abans de la revolució eren prínceps o grans ducs pel cap més baix.

Potser sí que la Casa Russa donarà un aire més cosmopolita a Barcelona. El que evidentment no té aquest aire, és que hagin anunciat als diaris una *suaré* (sic) *de gala*.

— Per un casat de poc, el trobo una mica fred.
— Home, no li podem demanar massa, tractant-se d'un home-serpent.

(Dibuix inèdit de Pol Ferjac.)

(c) Ministerio de Cultura 2006

Quedar bé no costa res

Com a consol i compensació de les nombrosíssimes *gaffes* que apareixen en la premsa catalana, avui tenim el gust de reproduir aquesta deliciosa gasetilla apareguda en el periòdic de Perpinyà *Le Coq Catalan*, sota el títol de «Distinció honorífica»:

«Mademoiselle Amélie Pujarniscle, fille de notre compatriote le colonel en retraite Pujarniscle et de Madame, née de la Parraguère, vien d'obtenir brillamment son permis de conduire.

»A la toute gracieuse Mademoiselle Amélie, au colonel Pujarniscle et à Madame, née de la Parraguère, nous adressons nos compliments charmés et ravis.»

Són amables, oi, a Perpinyà?

Aquests escolans!

No fa gaires dies, *El Matí* donava la notícia d'haver-se «embarcat cap als Estats Units el cap dels sense feina irlandesos Eamon de Valera». En la mateixa notícia, tornava a parlar de «veritable admiració pel cap dels sense feina».

¿El redactor de la fulla lleument rosada opina, potser, que la condició de *sinn-feiner* vagi tan aparellada amb la de sense feina, amb què ell tan *literalment* tradueix?

Curiositats històriques

«...el Cardenal, utilitzant documents que comprometien sèriament els principals conjurats, i amb ells la Reina, *la féu avortar d'una manera insospitada.*»

L'article (*Figures de la història III*, a *La Veu* de dissabte) duu la signatura de Mn. Josep Palomer, qui, probablement, domina més la història que la maièutica. El passatge copiat es refereix a certa conspiració dirigida contra Richelieu, en temps de Lluís XIII. Nosaltres, i la sana crítica, interpretem que el cardenal va «desfer» la conjura; però no sabríem negar que, literalment, el sentit és tot un altre, i ben comprometedor, a fe de Déu.

Gasoliberia

A *La Nau* de diumenge, Cecili Gasòliba parla de *Teresa dels Urbervilles*, la novella de Thomas Hardy, autor conegut «sols... d'oïdes» pel signant de l'article.

Entre moltes coses si fa no fa tan bones, l'erudit Gasòliba diu de Hardy: «esbocina potser més que Carlyle, Meredith, Ruskin, Wilde, els motllos de la novella anglesa infantil».

Home, Gasòliba, ¿no en teníeu prou d'haver fet Rimbau novellista que ara voleu que ho siguin Carlyle i Ruskin?

Versos intercanviables

El novell quinzenal *Ideari* publica de costat dos poemes: *Visió d'estrella* de Francesc Rossetti, i *Elevació* d'Emili Saleta i Llorenç. Com que les primeres estrofes coincideixen, hem pogut constatar amb sorpresa que els dos poemes poden llegir-se barrejats, sense que en pateixi el sentit.

Veieu si no:

L'eternitat m'aguanta discondida, per l'a-
[fany d'obrir el vol l'ala lleugera,
i es manté rutilant la meva vida i es daleix
[dia i nit
sense altra muda joia i altre anhel, poruga
[alosa, errant i matinera
que segueix sent espurna d'aquell cel, presa
[d'inquietud i de neguit.

I així va seguint.

Negatiu per negatiu dóna positiu; aquesta regla és tan bona a les matemàtiques com a les arts, pel que es veu amb aquest exemple.

ELS TES DE CAN LLIBRE

Va arribar un moment en què la gent distingida de Barcelona es van adonar que això no podia anar ni amb rodes: era qüestió de pendre te. Tota la sang més o menys blava del país estava esvalotada davant d'aquesta renunciació general a posar-se a to amb la gent de cara i ulls de tot Europa. Calia pendre te per qüestions de classe i de principis. En algunes cases particulars es va imposar la innovació, i els convidats d'aquella època varen començar a beure te, donant mostres d'un esperit de sacrifici que mai ha estat prou agraït. El te deixava d'ésser una beguda més o menys agradable per a convertir-se en una cosa de partit, de bandera. Els refinaments de la civilització començaven d'introduir-se en la nostra burgesia d'una manera líquida, amb l'esperança de convertir-se més tard en una cosa sòlida. Hom preguntava a les amistats: «Ja preneu te?», amb la mateixa intenció apostòlica que, més endavant, es feia la pregunta: «Ja sou de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana?»

El te, doncs, va agafar de seguida un gran prestigi. En totes les comèdies de bon to, els personatges prenien te, cap allà al segon acte, i després parlaven d'anar a jugar al tennis. Quan sortia el cambrer amb la safata i les tasses, una amable sensació s'escampava per tot el pati de butaques.

— Quina comèdia més espiritual! — deien les senyores.

Tot això, naturalment, no podia pas acabar d'altra manera. El poble demanava te. Es va obrir la primera sala, que era la del Royal de la Rambla. Hi havia aquell salonet petit, el mateix que existeix avui, que sembla decorat amb música de Franz Lehar.

Els primers parroquians pecaven d'una certa inexperiència. Es va tenir de lliurar una gran batalla (rieu-vos de la batalla del esmòking!) per donar entenent a algunes mares de família que era molt més recomanable de beure's el te, simplement, que no pas de sucar-hi pastes. No obstant, l'obstacle més fort amb que va topar la aristocràtica beguda, va ésser la xacolata desfeta.

Quan véieu entrar una senyora amb tres o quatre filles, hi podíeu jugar sobre segur: pendrien xacolata! Les mares prolífiques no han pogut dissimular mai un irresistible *penchant* per la xacolata desfeta.

Pels tes del Royal hi van desfilar una sèrie de gent molt remarcable. L'Elena Jordi era una clienta assídua, i En Francesc Cambó hi treia de tant en tant la seva barba israelita, com diuen els cronistes brillants de Madrid. Això passava durant la guerra. Per tant, a l'entorn de les tasses d'una beguda tan pacífica, s'hi van desenrotllar drames tenebrosos d'espionatge. La cosa va anar agafant un aire una mica pervers. La majoria de les clientes no eren ben bé allò que se'n diu senyores de sa casa, i els pares de família varen començar d'apuntar les reunions del Royal en l'apartat dels llocs de perdició.

A conseqüència d'aquesta fama de pecaminositat, varen néixer els tes de la *Maison Dorée*, dels quals es va dir que eren organitzats per la congregació de Lluïsos. No ens atrevirem pas a compartir una versió semblant, però el cert és que els tes de la *Maison Dorée* eren uns tes blancs, poc carregats, molt recomanables per a l'expandiment del matrimoni.

Amb aquestes, l'esperit de l'elegància del país no estava satisfet. Li calia un lloc per poder pendre el te amb una certa dignitat. Aquestes legítimes aspiracions es van veure realitzades amb l'obertura de Can Llibre. Aquesta inauguració marca una data memorable en la història de les costums modernes de Barcelona.

* * *

Es podria dir que Can Llibre és un establiment que fa honor a Barcelona, però això seria agafar-se les coses pel cantó que crema i donar-hi un to que no ens correspon a nosaltres, cronistes de societat. El que es pot dir de seguida és que l'interior de Can Llibre té una semblança extraordinària amb un vaixell rus, de luxe, d'abans de la guerra. Fa l'efecte que, d'un moment a l'altre, Nicolau II ha de baixar aquelles escales solemnes i complicades i, des del darrer replà, cantar un duo d'amor amb la favorita de torn.

La sumptuositat de la casa reclama un públic de senyors. Per seure en aquells divans amb coneixement de causa, cal ésser la resultant de setze generacions d'avantpassats que no hagin aixecat mai una palla de terra. No obstant, com que aquests exemplars *pur sang* no abunden gaire, les parets de Can Llibre han tingut d'anar fent concesions, fins al punt d'acceptar el primer vingut, encara que als criats, que tenen un gran sentit d'aquestes coses, els caigués la cara de vergonya.

El públic de Can Llibre es pot dividir en tres classes. Els habituals, els clàssics, que es reuneixen en torn de la taula excepcional de la senyoreta Isabel Llorach. Després hi ha el grup de les senyores no habituades que van a cercar la sensació d'acostar-se a les coses perilloses. Aquestes senyores experimenten una desilusió difícilment remeiable. Finalment hi ha el grupet de les grans entretingudes, que cada dia són menys, vist que la tradició de la galanteria d'alta escola va de mal en pitjor.

Algun senyor de certa edat se les arregla per freqüentar indistintament els tres grups, gràcies a una tàctica de gran finor i delicadesa. Aquests senyors de certa edat que es dediquen a un esplai tan pacífic, tots han tingut, en els seus bons temps, una amiga sensacional que es passejava pel Passeig de Gràcia amb un cotxe tirat per quatre cavalls. Als peus d'aquestes senyores hi jeia un gossàs decoratiu, com aquells que usaven els reis de l'antigor a l'hora de fer-se retratar per un pintor de fama.

* * *

Hem parlat de la penya excepcional de la senyoreta Isabel Llorach. Serà qüestió de tornar-s'hi a referir perquè aquest grup és, per dir-ho així, el puntal més fenm de la casa. Aquesta penya, que no va trigar a adonar-se que el te, encara que sigui amanit amb una conversa tirant a benaventiana, és una cosa bastant ensopida, va introduir a Can Llibre el popular joc del *mus*, ben conegut en les tavernes notables del país. Potser seria exagerat de voler cercar en aquest fet una significació massa democràtica, però el fet és que el *mus* es va convertir aviat en un rival temible per al *bridge*. Prou els partidaris del joc anglès es van escarrassar a dir que el te amb *mus* no lligava. La campanya no va tenir cap mena d'eficàcia i la glòria del *mus* va brillar amb la seva resplendor més legítima.

* * *

Pels tes de Can Llibre hi ha desfilat el bo i millor que, en el ram de forasters, passa per Barcelona. Milionaris bilbains, artistes, aviadors, estrangers ilustres... Es amb una certa emoció que encara es recorden l'època Vera Vergani, l'època Fleta, l'època Gardel... El pas d'aquest darrer, sobretot, va tenir la fortuna de crear una petita llegenda. Es va parlar molt i molt dels èxits extra-artístics del cantador argentí. Sembla, però, que tot plegat no va passar d'ésser una falsa alarma.

Pirandello també va passar per Can Llibre. L'hi va dur En Josep Maria de Sagarra, amb l'oculta esperança de produir una certa sensació. Res. L'autor dels *Sis personatges* no va aixecar més tempestes d'entusiasme de les que hauria conseguit un anònim registrador de la propietat.

Per cert que En Sagarra i En Rossend Llates van ésser durant força temps uns clients fidelíssims dels tes de Can Llibre. Del seu pas pes allí n'han quedat uns quants *chefs d'oeuvre* de poesia clandestina que varen ésser justament celebrats.

* * *

De fet, Can Llibre no ha estat mai un establiment extraordinàriament concorregut. Es per això que els seus habituals han agafat aquest aire irreprimible de propietaris. Es per això que hi van empesos per una mena de fatalitat, com si anessin a l'oficina.

Està clar que no parlem del públic del diumenge. Aquest públic és una taca de vulgaritat en les parets immaculades de l'establiment. Els habituals d'entre setmana cultiven un saludable horror per aquests clients del diumenge. Hom els cedeix la plaça sense resistència, però amb aquella angúnia íntima amb què un ciutadà contempla evolucionar un amic al qual ha deixat el frac.

Al començament, els elevadíssims preus que es cobraven a Can Llibre eren una mena d'estimulant a l'elegància i a la distinció. A la llarga, però, hom se'n va cansar i es va descobrir que, fet i fet, potser en feien un gra de massa.

Ara, amb això de l'Exposició, sembla que les reunions de Can Llibre s'han animat una mica. El senyor Eusebi Güell segueix aportant-hi la seva finor i la seva semblança amb el rei Jordi d'Anglaterra, cosa que és degudament apreciada pels contertul's i per la direcció de l'establiment.

Un bon parroquià de Can Llibre és un senyor famós per certs mèrits ben guanyats i, sobretot, per la seva particular inclinació a pluralitzar el nucli de les seves febleses d'ordre femení. Actualment aquest senyor té, oficialment, dues amigues. Les xicotes s'ho prenen molt bé i respecten el rigorós torn establert per les seves exhibicions amb el famós cavaller. El seu esperit de conciliació arriba fins a acceptar graciosament de repartir-se l'equip de joies que avui llueix l'una, demà l'altra.

Algú va tenir interès a conèixer el secret d'aquest sorprenent equilibri.

— Oh! — va dir el protagonista — les tinc molt ben ensenyades. Si alguna vegada se m'enfaden, els dic *querubin*... Els hi fa una ilusió!

L'anecdotari de Can Llibre és molt modest. Ni a les senyores ni als senyors desvagats que maten les hores per aquells divans els queda lleure per a dir o per a fer alguna cosa extremadament brillant. Les converses queden ofegades per la lluentor dels metalls i per la sumptuositat de la decoració. La gent s'estimen més seure amo tranquilitat que no pas realitzar performances extraordinàries.

I això, al cap i a la fi, és la posició que més escau als veritables senyors.

JOSEP MARIA PLANES

L'APERITIU

Aquàrium - Cabaret. — Aquest país no té, com altres països, un gust arrelat per anar a pescar amb canya. Els diumenges a París hi ha molta gent que va a les carreres de cavalls, molta gent que s'entreté mossegant els llavis d'una xicota damunt d'un matalàs d'herba tendra amb els bigotis plens de molles de croissant i amb una botella termos sota l'aixella que serveix per pendre la temperatura del seu amor, però també hi ha moltíssima gent que es dedica a l'onanisme sense conseqüències de la «pêche à la ligne». Sembla incomprensible que centenars, per no dir milers, de persones que tenen estudis i malícia, es posin unes calces de golf i es llevin a les sis del matí, per anar a raure en una recolzada plena d'humitat amb les cames penjades damunt de l'aigua, i allí passar-se hores i hores i tornar a casa amb un cabasset dins del qual jeuen dos peixos difunts que no valen ni per mitja queixalada.

Pero la pesca feta en aquesta forma és un dels esports que posen més gotes de mel en el cervell dels homes, que entelen els ulls amb una platejada boira de poesia, i comuniquen idees clares, intelligents i justes, sobre l'adulteri, la propietat privada i l'abús de les drogues.

Els pescadors de canya tenen un punt de la delicadesa torrada dels becadells i de totes les bestioles de ploma que cacen volant damunt dels rius una gota d'aigua, aquella gota d'aigua que se'ls queda enganxada a les plomes del pit, tremoladissa i fina com un brillant.

Aquí són raríssims els exemplars d'aquesta mena; la gent el diumenge es lleva tard, i si es lleva de matí és per anar a les comunions generals, o per engegar una perdigonada contra les anques d'un conill.

Això és causa que la vida natural sia poc contemplada, i especialment el peix. La majoria de la nostra gent es pensa que el peix a l'aigua — que és allí on esta millor — adopta les mateixes actituds i té la mateixa forma que un peix fregit en una plata amb un ram de julivert a la boca.

Es per això que l'espectacle d'un *aquàrium* ben organitzat provoca als ulls de la nostra burgesia tot l'entusiasme del descobriment d'un món insospitat. Les grans capses de vidre plenes de líquid, amb els peixos policolors, amb les estructures lletoses, farinoses, metàlliques o simplement de llum pura, de les bèsties que viuen dintre l'aigua, fan l'efecte d'una visió de conte oriental reduïda de tamany. Hom no sospitava que tal peix tingués tanta mandra, i tal peix posseís un instint coreogràfic tan accentuat. Un aquàrium és un lloc de somni, és allí on les bèsties que tenen una olor penetrant i poc aristocràtica, demostren tota llur perversitat, llur elegància i suggereixen idees de vals lent, de seda corrosiva i de trompeta cardíaca. Aquests locals, mig de ciència, mig d'esbarjo, vénen a ser els cabarets de la història natural. Uns cabarets silenciosos, de temperatura baixa, de perfum municipal, però impregnats d'inconseqüència i d'expressionisme.

A Barcelona tenim ara un aquàrium fet amb les regles internacionals, que promet i fa de bon veure. Aquest aquàrium fa pensar — em fa pensar a mi — en un cabaret. I poc després d'aquesta adquisició científica que ens honora, hem inaugurat un cabaret que em fa pensar en un aquàrium.

Es tracta de *La Casa Russa* del carrer de Balmes. Aquest cabaret, que comença amb la pompa i les exigències dels millors cabarets, tan baix de sostre, tan curt de llum, tan trucat de vidres, de molses, d'estampats de color de sang, de violins que es liquiden que s'estiren i s'arronsen com el «chewing gum», amb el senyor Risikoff que té un cap decoratiu com una escorpra, amb uns músics que duen la camisa com les escates de la carpa del Japó, i un ballarí esterilitzat, pàllid i magre com una anguila. Aquest cabaret, tot guardarroba humida, criats amb casaca d'arengada de luxe, i concurrents amb barrets fantasistes al cap, em dona a mi la sensació d'un gran aquàrium d'aigua tèbia, o si voleu, de tisana tèbia, perquè el xampany va molt barrejat amb l'aigua.

Dintre del seu ambient, no sé per què em trobo dintre un bany mig de geografia mig de fàbrica de caramels àcids de color. Sento que tinc a les mans com unes aletes llepissoses de peix artificial. Les serpentines virolades són les cues que gasten les bestioles carregades de pompa voleiadissa i d'escates allucinants, o sia, les dames del cabaret — iguals que les de sempre — però aquí dins, no se sap per què, una punta més líquides i més decoratives. En aquest aquàrium no hi manca una camisa emmidonada, que és com una olla resplendent plena de carn de pop autèntic. Pops amb bigoti, amb monocle, pops que somriuen atacats de delicadeses d'àngel, i que s'en van a dormir amb el cor ple d'estrelles i d'ilusions, en un «meublé» que ja no té res, absolutament res d'aquàrium.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Tres contes jueus en un de sol

L'escena, rigorosament històrica, passa en una botiga on vós i jo hi anem sovint a comprar un article de primera necessitat espiritual. El protagonista és un pintor — perdonin tots els altres pintors — molt expert en totes les arts del trucatge.

Feia vuit o deu dies que no havia entrat a la botiga. Aquell dia en arribar es va dirigir somrient a l'amo dient:

— L'altre dia em vàreu donar un bitllet de cent pessetes fals. Vaig entrar perquè em descanviéssiu un bitllet de cinc centes pessetes i després vaig adonar-me que me n'havíeu donat un de fals.

— Ho trobo estrany — va respondre el botiguer. Quants dies fa d'això?

— Vuit o deu dies. Però sé de cert que aquest bitllet me'l varen donar aquí. I ara que m'ha vingut de passada, he pensat entrar a la botiga a tornar el bitllet.

L'amo, que precisament es distingeix per no badar, va intentar resistir aquesta ofensiva inesperada.

— No me'n sé avenir — va respondre. Un home com vós, que gira quantitats relativament importants, és impossible que amb tants dies no hagi tingut altres ingressos i pagaments i pugui portar a la cartera els mateixos cinc bitllets de cent pessetes durant deu dies.

Els dubtes del botiguer no varen ofendre la bona fe del pintor.

I el fet entra aquí en una segona fase. El protagonista, sense adonar-se'n, de la manera més natural del món produeix un altre conte jueu més bo que la primera fase d'aquesta verídica història.

Veient que el botiguer ressistia heroicament, el pintor, en un moment d'inspiració va dir:

— Sabeu què podríem fer? El millor seria que hi perdéssim la meitat cada u. Matem-ho a cinquanta pessetes. Doneu-me només cinquanta pessetes i queda liquidada la qüestió.

El botiguer, que sap tenir drets de sanyor, va creure que encara podia humiliar més l'imitador de Renoir.

— Deixem-ho córrer — va dir. Voleu fer el favor de venir a la caixa?

I aquí comença la tercera fase d'aquesta història jueva.

Al cap d'un moment l'amo deia a la caixera:

— Doni cent pessetes al senyor.

Contra el bitllet de cent pessetes, el pintor va donar el seu a la caixera. Llavors l'amo va apoderar-se del bitllet i quan anava a estripar-lo el pintor va intentar pendre-li dient:

— No l'estripeu, que encara pot servir.

Cap de les anècdotes jueves que Geiger va recollir als «ghettos» de Polònia i amb les quals va poder formar dos magnífics volums eclipsa aquest fet recollit al lloc més cèntric de Barcelona.

Pullovers
Sueters
Jerseis
Mitges d'esport, etc.

SKIS noruecs i del país.

CERES per a ski.

Fixacions "GRESVIK"

VESTITS per a ski, en drap de colors, impermeabilitzat.

EL MILLOR ASSORTIT ALS PREUS MES REDUITS EL TROBAREU ALS

Magatzems Santa Eulàlia

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

Jaume I, 11 — Telèfon 11655

BRASSALETS FANTASIA
BROCHES NOVETAT
J. ROCA
— JOIER —
RAMBLA DEL CENTRE 33
PASSATGE BACARDÍ 2

GRAVATS TIPOGRÀFICS BADAL I CAMATS París, 201. Telèfon 74071

(c) Ministerio de Cultura 2006

Reflexions sobre la vida de Clemenceau

De totes les obres de Georges Clemenceau la millor és la seva vida. El dramaturg Henry Bernstein ha anat més lluny i ha dit que la vida d'aquest home és la millor obra d'art contemporània.

Quan les darreres marques de la seva voluntat s'hauran esborrat dels tractats i convenis diplomàtics i s'hauran acabat de descolorir els temes i les idees que eren familiars a la gent del seu temps, la vida de Georges Clemenceau resistirà encara com un bloc admirable. La llegenda d'aquestes vides té a vegades més consistència que els mateixos pobles on s'han produït. En un sentit espiritualista, que el seu autor no sospitava, la vida d'homes així confirma el vers de Théophile Gautier: *Le buste survit à la Cité.*

Si mai volguéssim escriure una d'aquestes històries *novellades* que s'han posat de moda, ens decantaríem de seguida per la de Georges Clemenceau, perquè ens permetria de satisfer les exigències del gènere sense fer-nos renyir amb la veritat.

Les històries i biografies novellades tenen el seu antecedent immediat en Michelet i en el seu intent sovint reeixit: la integral resurrecció del passat.

Si Clemenceau per la seva prosa cardíaca, segons la definició de Léon Daudet, s'emparenta literàriament amb Michelet, pels seus actes, encara més cardíacs, es situa en el mateix pla dels tipus llegendaris preferits per l'historiador romàntic: Joana d'Arc, Hoche, Danton. Això sol explica l'acudit supersticiós de l'amic que se n'anà a Rouen, recollí un grapat de terra a l'indret on diuen que Joana d'Arc fou cremada i el deixà a la capçalera del moribund. L'home que així obrava veia en Clemenceau una força sobrenatural que tractava de posar en contacte amb *el miracle.*

La condició més important que ha de reunir el protagonista de les històries novellades per tal de complir amb les exigències del gènere és que s'identifiquin amb les inquietuds i els sentiments collectius i que es tradueixin en acció immediata sense desviament possible entre el dit i el fet, entre el pensament i l'acte. Imaginem el mateix gènere aplicat al talent diplomàtic de Stresemann, al diletantisme polític d'un Benjamin Constant o a la prudència recelosa d'un Raymond Poincaré i veurem que la temptativa ha de fracassar lamentablement. Tots els noms que havem citat a l'atzar, de tipus espiritual ben diferent i d'indiscutible interès biogràfic, no responen a la concepció de l'heroi llegendari que quan parla fa sentir, sense pena ni treballs retòrics, que va de debò i que l'acció ha d'acompanyar fatalment la paraula. I és que l'heroi de la història novellada—potser i tot l'heroi mateix de les grans gestes històriques—és l'home que es compromet, que s'exposa, que s'arrisca, l'home "qui s'engage à fond" tal com expressen aquests mots francesos amb molta de justesa.

Cal no oblidar la importància que en la caracterització del subjecte té la paraula. La importància de l'acte no ens ha d'ofuscar fins al punt de no saber veure que la paraula és el senyal inequívoc de la força interior que el desferma. A més, per la paraula el gran actor d'història es defineix i caracteritza, es posa en contacte amb la sensibilitat collectiva i exerceix la influència indispensable sobre el món exterior. L'acte sense el do expressiu de l'esperit que l'anima és una cosa erta incapaç de provocar el corrent de simpatia i les reaccions que necessita per esdevenir un fet ric de conseqüències. Sobretot, en una certa mesura, la paraula domina l'acte en contribuir a generar una orientació dels fets subsegüents favorable a les directrius espirituals que han motivat el principal.

Hi ha una tendència en la gent d'avui a separar la paraula de l'acció i àdhuc a considerar-los oposats. "Menys de paraules i més fets" hom sol dir superficialment, sense esguardar que la mort del verb equival a la decapitació de l'acte.

Els qui pensen que matant o encadenant el pensament obren en benefici de l'acció cometen una ingènua equivocació de primari. Ara que són comptats els que creuen això de bona fe. En realitat els que en la vida pública desitgen i procuren la limitació del pensament és perquè saben prou bé que tanquen la porta a l'adveniment d'uns fets que temen i a la força dels quals no poden oposar-ne d'altres de la mateixa categoria.

L'home d'acció complet és tan extraordinari com l'artista complet. Hom el coneix precisament en la meravellosa intuïció amb què sap trobar el mot de la situació. Gambetta el troba comptades vegades i l'ha de suplir amb el circumloqui i l'abundor oratòria. Bismarck s'ha de tancar en una eixutesa ingrata. Clemenceau el troba sempre i aquesta és la seva superioritat en la lluita. La qual cosa vol dir que l'acció política, per bé que com totes les coses humanes no perd els seus lligams emb el subconscient, també com totes les coses humanes no esdevé gran i fecunda fins que es converteix en una força lúcida i racionalitzada.

La bellesa de la vida de Clemenceau prové d'aquest admirable equilibri de la seva natura, característic del geni francès. No comprenem com Léon Blum ha pogut situar Clemenceau al marge de la tradició espiritual francesa. Es un do fet de bon sentit elevat a la genialitat que pocs homes han posseït en un grau tan extraordinari com Clemenceau i si volíem cercar-li èmuls només els trobaríem dignes d'ell en la història de l'antiguitat clàssica i en la història de França. Els grans homes de combat anglesos, americans, germànics i espanyols són sovint admirables pel relleu de l'acció uns i per l'elevació de la paraula d'altres, però difícilment en trobarem gaires de dotats del mateix raríssim equilibri.

Sense aquest do l'empremta de Georges Clemenceau no hauria estat tan vigorosa, tan decisiva en la vida pública de França. Pensem que Clemenceau s'ha compromès "a fons" en tres moments culminants de la vida política del seu poble, que totes tres vegades ha reeixit i que totes tres vegades ha tingut al seu costat l'opinió francesa. Aleshores hom no gosarà sostenir el punt de vista de Blum.

Clemenceau s'ha compromès per la llibertat sota l'Imperi; per la justícia davant del cas Dreyfus, i per França contra Alemanya. I la força li ha pervingut del fet que totes tres vegades la seva actitud ha tingut en el verb la intensa vibració que fa sentir que la llibertat, la justícia i la pàtria són realitats vives. Quan les dretes amenacen i es redrecen contra l'obra laica i republicana, Clemenceau diu: "Nosaltres farem per la llibertat falible el que vosaltres no heu fet per la infallible autoritat." Quan hom vol cobrir de paper legal la injustícia comesa amb el capità Dreyfus, Clemenceau encapçala amb aquests mots un article de Zola: "J'accuse", i el títol de Clemenceau té més eficàcia que tot l'article de Zola. Quan l'enemic envaeix França, Clemenceau crida els partidaris de les mitges tintes i del veure venir: "Mais ils sont à Noyon", i un altre dia: "Jo faig la guerra." Mots que passaran a les antologies i a la història inseparables de la seva vida i dels seus actes.

Si hom vol mesurar la diferència que hi ha entre el verb inspirat per una autèntica acció interior que es comunica a l'exterior amb força irresistible i l'acció material desproveïda d'impuls espiritual, no caldrà cercar gaire lluny en el temps ni fora del marc de la mateixa política francesa contemporània.

Per què l'ocupació del Ruhr ha esta qualificada *d'aventura?* Estem segurs que l'ocupació del Ruhr fou llargament meditada i minuciosament preparada. Estem segurs que molts contemporanis que tenen una fe exagerada en les virtuts de la tècnica, la jutjaren, de bon principi, menys aventurada que les improvisacions de Clemenceau i àdhuc pensaren que era una realització perfeccionada de la política de Clemenceau. El moment també era decisiu per França i tingué el seu home en Poincaré. Què li mancava a aquest home i a la seva política? Li mancava l'alta tensió espiritual que va de l'home a l'acte i del governant al poble, i que els compromet en una mateixa empresa sense reculada possible. L'ocupació del Ruhr fou l'obra personal de Poincaré i d'uns quants tècnics. Per això des d'aquell dia la direcció de la política francesa passà a les mans fines d'Arístides Briand que, tan diferent de Clemenceau, posseeix com aquest el sentit profund de l'acció política que és, per damunt de tot, una comunicativa agitació de l'esperit.

JOAN ORS

Lavabos Cardona. Vergara, 1

RAMON BES & C.A
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utillatge per les Arts Gràfiques
Agullers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

MIRANT A FORA

Amb motiu de la mort de Clemenceau, la divulgació de l'anecdotari de la seva vida ha confirmat una vegada més que per a poder formar judici de les figures, grans o petites, que representen la història dels nostres temps, no hi ha altra cosa millor que el conèixer com es produeixen fora de l'escenari, en aquelles espontaneïtats que no van destinades a la massa i que són sovint la causa íntima i sempre l'explicació de les actuacions públiques.

Això ens ha fet pensar que, per a familiaritzar-nos amb aquestes figures, podríem demanar l'ajut de tots els Miradors que hi ha escampats pel món i recollir les seves indiscrecions, menys casolanes que les nostres. El nostre Mirador Indiscr t *és sens dubte una contribució a aquesta mena d'història íntima, d'on surt la història pública, però les figures que avui per avui poden estar a l'abast de la nostra mirada no són totes les que voldríem, com no voldríem totes les que hi estan. Val la pena aprofitar quan passin les d'altres terres que puguin desfilar en aquesta columna.*

Un home de món

L'Aga Khan ja s'ha casat. L'esdeveniment, que des del darrer estiu ha estat el tema preferent de la crònica mundana, ha tingut lloc per fi el dissabte passat a Aix-les-Bains. La senyoreta Andrée Carron ha vist realitzat el seu somni d'ésser princesa. Filla d'una modesta família francesa, sense un matrimoni en legal forma, amb discurs de l'alcalde i inscripció al registre civil, l'amor del príncep no li deia res. I el príncep s'ha rendit.

Sir Mohamed Sha (Aga Khan) és un dels homes més rics del planeta. Passa dels cinquanta anys i la vigília del casament passava dels cent quilos. El sel títol és d'un principat espiritual, molt més important que el poder temporal d'un rajàh. Va a ésser el Papa d'una secta musulmana molt considerable de la India, com a descendent directe del Profeta. Fora de les immenses riqueses que posseeix al seu país i altres pobles d'Europa, el més sanejat dels seus ingressos és la capta entre els fidels de la secta, que arriba cada any a xifres astronòmiques.

La seva figura és popular en tots els camps de carreres de cavalls d'Europa, en totes les taules de joc del món, en totes les platges i estacions de banys i altres llocs de divertiment. Ningú no es podia avenir que aquest vell routier *de totes les galanteries caigués en l'aventura d'un matrimoni d'amor de comèdia sentimental. I totes les aparences són que l'aventura és certa.*

Mademoiselle Carron no és, però, la dependenta d'una confiteria de Chambery, com s'havi dit fins ara. Havia estat modista, i encara que naturalment va començar d'aprenenta, era directora d'un establiment de modes quan la va conèixer l'Aga Khan. Es la filla del gerent d'un gran hotel del centre de París i sembla molt instruïda. El seu marit li ha fet present d'unes grans propietats que li ha comprat expressament a França. Si el matrimoni s'acaba dintre de poc com un somni, Mlle. Carron no haurà pas perdut l'estona.

Sembla difícil que l'Aga Khan deixi les seves habituds de bon vivant, *que li han proporcionat una mena de principat europeu, més agradable que el de la India. Viatja ordinàriament en tres Rolls Royce, un pels secretaris, un altre per ell i el tercer pels bagatges. Tot just sortit de les carreres de Longchamps, els autos se l'emporten immediatament a Boulogne per embarcar cap Anglaterra d'on havia arribat el matí. No usa mai l'avió, malgrat la insistència dels seus amics a fer-li pendre gust per aquest esport.*

—No muntaré mai aquí dintre—diu l'Aga Khan — si no és per anar a juntar-me amb el Profeta. I aleshores no tornaré a baixar.

Aquest estiu a Deauville es va trobar amb el famós grec Zographos, el rei de la ruleta que ha sostingut lluites cèlebres amb els més grans jugadors del món. L'Aga Khan s'hi va encarar i li va fer sofrir una de les seves més costoses desfetes.

El príncep es va excusar amb una humilitat irònica:

—Potser aquesta és la primera vegada—va dir-li a Zographos — que un pobre musulmà com jo pot guanyar algun diner a un grec.

El mateix Zographos va riure la sortida del príncep que, pel que es veu, coneix el món i els seus homes amb l'experiència d'un ofici tan complicat com el que tan agradablement s'ha carregat a les espatlles.

Socialisme

Durant la darrera estada de Ramsay Mac Donald al Canadà va rebre la visita d'un vell amic, establert des de fa temps en aquelles terres on dirigeix una gran indústria. La filla de l'industrial canadenc havia estat companya d'estudi de la filla de Mac Donald i l'entrevista va tenir un aire d'íntima cordialitat.

—¿Com ho feu — va preguntar l'amic — per conciliar els vostres principis amb algunes de les vostres obligacions de primer ministre d'Anglaterra?

— De la manera com un bon cristià concilia les exigències de la vida moderna amb els manaments de l'Evangeli — respongué Mac Donald —. El socialisme no és més que una tendència. Els escollits dels déus també pequen set vegades al dia.

Música

El President Tardieu, en aquells temps en què era tan discutit per la seva intervenció en les negociacions del tractat de Versalles, no era gens amic del President Briand, l'estrella del qual començava a brillar com a constructor de la pau, malgrat la malevolença dels adversaris que comparaven els seus discursos a inofensives sonates de violoncel.

Aleshores Briand va constituir el seu novè ministeri, i el dia que es va presentar a la cambra per llegir l'acostumada declaració ministerial, en pujar a la tribuna en mig de la també acostumada expectació, Tardieu es va dirigir al seu vei d'escó i amb veu prou alta perquè ho sentissin els diputats, va llençar aquests mots:

— Escoltem la novena simfonia.

MIRADOR PARISENC

TEATRE RUS A PARÍS

El públic burgès del teatre de l'Avenue està esverat. Mlle. Falconetti, que és una actriu d'extraordinari talent, li ha donat una obra soviètica, una obra treta de la foguera mateixa de la revolució, d'autors joves i comunistes — Kirchon i Upenski —, estrenada l'any 26 a Moscou i que és, segons que diuen, el gran èxit teatral de Rússia; una obra, en fi, del més roig i bolxevista que es pugui donar. El públic burgès de l'Avenue s'esvera que a l'escenari li facin propaganda comunista i que a Rússia es permeti, mitjançant la literatura teatral, de fer la crítica del règim.

Una escena de «La Rouille»

La Rouille — en rus porta el nom del protagonista: *Terekin* — és, en efecte, una obra de propaganda i de crítica alhora. Denuncia les tares d'alguns comunistes per demostrar que el règim castiga sempre llurs faltes. Presenta la «rouille», el rovell que ataca el metall soviètic, el corc que s'ha ficat en el fruit moscovita.

Quan un espectador burgès es troba ja prou esverat, podeu preguntar-li:

—Què us en sembla de l'obra?

Us mira ple de confusió i contesta tímidament:

—Oui... bien entendu... c'est una expérience très intéressante...

Ja sabeu que tot el que ve de Rússia és una «experiència molt interessant». Un bon burgès, respectuós del lloc connú, no s'atrevirà a discrepar.

* * *

La Rouille és, en realitat, un melodrama social com aquells del Sr. Fola Igúrbide que tingueren estemordides dues generacions de clergues i de governadors civils de segona classe. Creien que d'aquells drames podia sortir la revolució i acabar amb el regnat social de Jesucrist.

A *La Rouille* el melodrama està perfectament definit, en aquest sentit: que el drama depèn de fets purament casuals i complicats. Li manca la naturalitat humana, encara que s'adorni amb els elements més vius de la realitat.

Terekin, el personatge central, és un traidor de melodrama. És el nou poderós de la Rússia revolucionària: obrer comunista, delegat de la seva cèl·lula en el Comitè central, antic soldat roig que ha lluitat contra els polonesos i que parla de les seves campanyes amb la mateixa fanfarroneria que tots els soldats quan tornen al seu poble, des dels temps d'Alexandre. Terekin abusa del seu poder. Aquesta és la «rouille», el corc. És un Don Juan bolxevista, mentider, brutal, pinxesc, un «castigador» soviètic. A la seva dona, Nina, li dóna molt mala vida. Nina acaba per sublevar-se contra les seves bretolades i Terekin la mata i fa creure que s'ha suïcidat. La seva cèl·lula, que sospita alguna cosa, l'expulsa, però el Comitè central el reintegra al partit. El seu crim va a restar impunit, quan un bon comunista, que estava enamorat de Nina, adquireix, després d'unes peripècies per posar el pels de punta, la prova irrefutable del crim, el qual serà, a la fi, expiat per Terekin.

Es tracta de demostrar, doncs, que la justícia acaba per triomfar en règim soviètic, encara que sigui contra un poderós. La demostració és feble. Tot ha depès de la prova, que consisteix en les últimes confidències escrites per Nina en el seu diari íntim. Si Nina no l'hagués escrit, o Terekin l'hagués fet fonedís, la impunitat era segura. El règim, el Comitè central, hauria salvat, cobert Terekin. Per tant, no és el règim el que fa la justícia, sinó la casualitat, el mateix que en la societat capitalista, en tots els grups humans on l'imprevist juga un paper tan important. Però no és ocasió de comparar la justícia en els diferents règims polítics. Volíem explicar, només, en què consisteix el melodrama, que pot passar en qualsevol lloc. Terekin podria ésser també un cacic rural o un capità de gendarmes o el fill d'un fabricant de conserves.

* * *

Al marge d'aquesta intriga, *La Rouille* presenta un quadro molt curiós de la joventut russa actual. En diverses escenes — la cèl·lula d'estudiants, el gimnàs, el club d'escriptors, un carrer de Moscou — desfilen borrosament singulars tipus de joves sense ni fe ni alè que cerquen en el suïcidi una alliberació, intel·lectuals decadents i embriacs, obrers que han perdut l'entusiasme revolucionari, mosses i perdudes plenes de tendresa i espiritualitat, poetesses cursis, paràsits cínics, i àdhuc gent sana, apassionada i normal; una humanitat confusa, esbojarrada, divagadora, insatisfeta, sensible; exemplars humans autènticament russos, no d'ara ni d'abans de la revolució, sinó russos de tots el temps. La literatura russa ha presentat sempre tipus d'aquesta mena. L'escena del club dels escriptors, en què cada u s'engega amb un poema i l'encoloma als altres, és estupenda. Cal no oblidar que, quan la ruptura de relacions diplomàtiques amb Anglaterra, la *Pravda* rebia un promedi de tres mil poemes diaris contra la «pèrfida Albió». Quins Jocs Florals!

Hi ha un tipus de dona del poble que increpa l'altaveu de la ràdio perquè des de fa tres setmanes només deixa anar conferències sobre la «qüestió sexual», que és, segurament, un dels grans encerts en aquesta desfilada episòdica.

Potser el teatre soviètic hagi produït alguna cosa millor. No ho coneixem. De totes maneres en classe de teatre rus contemporani, ens quedem amb el d'Evreinof, el rus liberal, no comunista, absent de Rússia, dedicat ara al cinema en els Estats Units, i del qual Charlès Dullin ens donà a l'Atelier, aquella estupenda *Comèdia de la felicitat* que Azorín traduí a l'espanyol, i destroçà amb uns quants còmics acostumats a interpretar el repertori de Muñoz Seca i de Martínez Sierra.

C. R.

París, desembre.

Aquest número ha estat passat per la censura

ESTUFES - BRASERS - CUINES
Carbons PERMANYER
Clarís, 13. Telèf. 10723 - 52081. Barcelona

Sastre
Fontbernat
Cucurulla, 2, 1er

La cara, espill de la salut
Un rostre pàl·lid, demacrat, flac i trist, denota un organisme dèbil, raquític, esgotat.
Quins als veure's així prenen el **Fosfo-Glico-Kola Domènec** regeneren la seva salud, tonifiquen els seus nervis i canvien el seu rostre de dia en dia, fins veure aparèixer els colors sans que signifiquen vida, salud i alegria.

CARPETES DE COCO BELGUES
I CATIFES DE TOTES MENES
Josep Lledó Mas, Fabricant
Aviñó, 60 - Petritxol, 15

L'èxit havent superat tot càlcul en la primera excursió en autocar per Espanya,
VIAJES MARSANS, S. A.
es complau a comunicar als seus afavoridors que amb data 16 de desembre sortirà d'aquesta la quarta excursió, visitant
Saragossa, Monestir de Piedra, Alhama d'Aragó, Madrid, Córdoba
Sevilla, Granada, Múrcia
Alacant, Alcoi, València, Castelló, Tarragona
Quinze dies de viatge amb allotjament i pensió en hotels de tot primer ordre i instal·lació confortable i
AUTOCAR PULLMANN
(proveït de calefacció per aire calent)
per 775 pessetes per persona.
Detalls complets en l'Agència VIAJES MARSANS, S. A.
Rambla de Canaletes, 2 i 4 - Barcelona
Conquistador, 44 - Palma de Mallorca
Pintor Sorolla, 16 - València
Sant Francesc, 18 - Olot
Major, 10 - Girona
Madrid, Sevilla, Vigo, Santa Creu de Tenerife, Granada, Saragossa, Bilbao, La Corunya, Pontevedra, Alacant, etc.

TOS BRONQUITIS, CATARROS, ASMA, etc.
La verdadera medicación balsámica la encontrará con el uso de las
PASTILLAS MORELLO

AGUSTÍ ALTABA
MOBLES PER OFICINES
29, TALLERS, 29 Telèfon 17445

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

EL MEU AMIC DOMINGO

Narració inèdita de JAUME MIRAVITLLES

Un ministre francès, en residència al Midi, va encarregar-li el retrat de la seva filla. Vivia en una gran casa pairal de Thuès. Per facilitar el treball i també perquè en el poble no hi havia cap hotel presentable, decidiren estatjar Domingo, durant els dies que romangués a Thuès, a casa seva, amb ells.

Això, a Domingo, no li féu cap gràcia. Ja s'imaginava el que fóra la seva vida en aquell ambient cohibit. Els llargs dinars, amb els colzes premuts contra les costelles, sense saber què dir. La forquilla esverada que va de la mà dreta a l'esquerra. Tota una tribu de vasos, copes i gots. Culleretes de totes mides. Ganivets lluents, nets. Com un aparador. Es veia en el mirall, espiant dissimuladament els veïns, realitzant el sagrat ritual de l'etiqueta amb un cert alentiment...

Decidí, però, acceptar la invitació. Ho féu en un d'aquells moments heroics que només es veuen en els films i en els incendis.

Prengué els trapans: la capsa de colors i unes teles. Donà un darrer cop d'ull a París, per veure si tot estava en ordre i s'enfonsà, en el tren, en una profunda meditació de l'obra a fer.

Al cap de cinc minuts ja ajudava a una senyora grassa que baixava a Austerlitz. Després posà els paquets d'una altra al damunt del filat. Un senyor demanà de canviar de plaça. La contradirecció el marejava. Domingo accedí gustosament.

A Orleans, Domingo, al passadís, era el sol individu dret, sense plaça, de tot el tren. Aguantant-se a la barana de níquel daurat, el nas contra el vidre de l'ample mirador, Domingo mira el paisatge. El cel mate de França, l'herba grassa, tipa de llet. Els olms olorosos i rients que fan presentir les frescors i les riberes.

Li agradava veure passar els ràpids en contradirecció. Instintivament tira el cap endarrera, mig acluca els ulls. A través el filat de les pestanyes veu, somrient, la composició rítmica del paisatge, tallat a períodes regularitzats pel pas dels vagons.

El cor, fet soroll, bat en els polsos.

Les formes deliqüescents del tren es dibuixen en el fons innocent del paisatge, com una boirina inquietant.

El darrer vagó passa com una exhalació.

Domingo tingué la sensació fresca d'un despertar. Somrigué dolçament i pensà que en el retrat de la xicota, en el blau dels seus ulls, hi posaria vagons fugitius...

Més tard, a Castellnaudory, Domingo pogué asseure's i reposar el capet de franciscà en la fusta seca de la finestra.

A Elna canvià de tren. Ja feia més d'una nora que estava dret a la plataforma per no passar de llarg. Prengué un petit tren elèctric "que no fa soroll" i arribà a Thuès.

Thuès és un poble perdut en una vall pirenenca. Un poble somrient i petit que ha quedat arrapat a la davallada. Darrera Thuès, com aquell que no diu res, hi ha els estanys de Carençà, les Gorges de l'Home Mort i el Coll de Nou Creus. Núria ho corona tot amb el seu vel nupcial.

Domingo ho sabia tot això i els seus ulls negres anaven d'un costat a l'altre volent trobar en la insignificància del poble la raó suprema de la seva serenitat.

Arribà a la casa del ministre. Un gran edifici de lloses amb les *cletxes* emmolsades. Passà per la porta gran, altíssim, encongint-se per no tocar al sostre. El feren anar a una sala espaiosa, obscura i olorosa, plena de flors de cementiri i de quadros severs. El senyor ministre i els seus l'esperaven al saló. Domingo hi va de puntetes sense gosar tocar res—com si passés la maroma—. Entra al saló i els saluda d'un a un, amb petits gestos de cap, amb una cara de circumstàncies que esparvera. La veu se li ha fet escanyolida com un violí. Fa una reverència a la senyora, una mica massa afectada, trontolla una taula i trenca un gran gerro de porcellana de Sèvres...

Hi hagué un moment glacial. El ministre, habituat a les catàstrofes, es reféu de seguida. Amb el més amable dels somriures, evidenciant una indiferència absoluta, li pregà que no s'amoïnés. La trencadissa era sense importància.

El sopar passà sense esdeveniments. Integrat a la vida hospitalària que tan bondadosament li oferien, el nas vermell del vi del Rosselló, Domingo adquirí una gran seguretat.

Parla contínuament, amb el seu parlar punxegut. Interroga amb la mirada viva i penetrant. Esgrana l'exuberància verbal dels rars dies d'excitació: les possibilitats de la tècnica, els errors del sobrerealisme.

Els plats li passen davant del nas sense que ell se n'adoni. Els criats els hi retiren amb una mena d'encarcarament ofès. Aquell home petit i viu, pobre, enlairat en el núvol del seu somni, és una provocació. Els mostra llur condició de paràsits dòcils...

Domingo no menja res aquella nit. En canvi, amb el ganivet de postres, sense fer atenció, foradà curosament la fina estovalla de fil d'Escòcia.

L'endemà començà el treball. Després de dinar se n'anaren a la cambra de ponent. Una cambra espaiosa, color de taronja que donava a un pati ombrejat. Solange — així es deia la noia del ministre — portava un vestit de crespó blau, amb l'escot rodó ensenyant les formes de les espatlles. Ha cenyit la cabellera d'or d'una ampla cinta verda. Té els ulls oberts, propicis a tots els encantaments. Les pestanyes llargues dibuixen en els pòmuls dolços, ombres japoneses.

Es tranquilla i no parla mai. La calor li dóna aquella gràcia ensunyada de les noies del sud...

Davant seu, Domingo. Concentrat com si anés a barallar-se, els ulls severs, les mans crispades.

Un pardal panxacontent s'ho mira tot aclucant un ull.

* * *

Al cap d'un mes encara eren allí. La noia més pàllida. Domingo més neguitós. El quadro no sortia.

Havia passat un moment de perfecció. No volgué deixar-lo per llest perquè tingué por que el creguessin precipitat. Si s'hagués atrevit, el segon dia ja l'hauria donat per acabat. Però què haurien dit? En dos o tres dies no es pot realitzar una obra perfecta. Hi havia treballat tres setmanes, gairebé adormit. Pentinant-li els cabells, acariciant-li les galtes. Fent dibuixos al vestit. Com enyorava la seva obra dels primers dies! Els colors nets, l'estranya brillantor dels ulls de vidre; el vestit inflat d'una palpitació... Els llavis molsuts com un clavell mullat.

Ara, tot es perdia en la minuciositat del detall. Tot ho sacrificava a la concessió de la semblança. Però calia treballar-hi, que es donessin compte de l'esforç, correspondre a l'exquisida amabilitat amb un llarg estudi.

La noia, però, donava mostres visibles da fatiga. El ministre trobà Domingo i li digué que el treball ja estava llest. L'obra era magnífica i n'estava agraïdíssim.

Domingo protestà. Encara mancaven unes sessions... "Ja veurà quan el deixaré..." El ministre fou intransigent. Considerà, sincerament, que Domingo ja havia perdut prou temps i li allargà, d'un gest natural, cinc bitllets de mil francs.

Cal conèixer Domingo, la seva bondat infinita, la seva modèstia, la seva pobresa per compendre la cara que va posar davant una oferta tan considerable. Gairebé se n'ofengué. Ell havia treballat tant temps per fer-los contents. I ara li ho pagaven!

Calgueren moltes explicacions. Totes les subtilitats persuasives que sols un ministre posseeix, perquè acceptés els diners. Finalment, resolt, es posà els bitllets a la butxaca, prepará els bagatges i s'acomiadà de la família, que li féu uns adéus afectuosos.

Al cap d'una setmana el ministre rebé, a Tnuès, una gran caixa, curulla de quadros.

Una lletra blanca, pulcríssima, deia el següent:

"Primera tramesa a compte dels 5.000 francs. Segueixen d'altres.—*Domingo.*"

JAUME MIRAVITLLES

París, 1929.

ELS LLIBRES

L. NICOLAU D'OLWER, **Paisatges de la nostra història**

Entre els llibres que més d'èxit van aconseguir en la darrera *Diada*, figura el llibre de Lluís Nicolau d'Olwer, *Paisatges de la nostra història*.

Vet aquí un llibre normal per excellència: normal pel to, per l'estil, per l'emoció. I, tanmateix, excepcional, perquè a casa nostra aquesta normalitat és encara una excepció. Si cerquem llibres com aquest, en trobarem alguns certament, però solament alguns. I és que el gènere històric, com a susceptible de divulgació, havia estat, fins fa pocs anys, objecte d'una sollicitud més aviat barroera. Teníem d'una banda els monografistes erudits, que nodrien les publicacions especialitzades, lluny de tota divulgació popular; teníem d'altra banda, a l'extrem inferior, els subliterats, que bastien quaderns volanders d'ínfima qualitat. De vegades, la confluència de l'oratòria i la història donava per resultat alguna cosa que s'acostava a allò que havia d'ésser la divulgació històrica. Era, però, reservat a la confluència de la història i el periodisme la gràcia de trobar el to ajustat a aquella divulgació. El contacte amb el periodisme que gairebé tots els nostres homes de lletres han acabat per experimentar, des dels lírics més alats fins als conreadors del gènere didàctic més feixuc, ha produït, entre altres, aquest resultat feliç — sense que això vulgui dir que no hagi produït també algun resultat més aviat deplorable.

Dins els *Paisatges de la nostra història* trobem mostres dels dos gèneres que podríem anomenar històrico-oratori i històrico-periodístic. Aquell és representat pels discursos sobre *El diàleg en la poesia catalana medieval*, la *Valor nacional de la Crònica d'En Desclot* i *L'esperit català de la Crònica d'En Ramon Muntaner*; aquest per la resta del llibre. Els assaigs i notes *Entorn de Ramon Llull*, sobre *La poesia de gesta a Catalunya*, sobre Eiximenis, Bernat Metge, Turmeda, el *Tirant lo Blanc*, a propòsit d'*Un altre cronista català medieval*, i de «l'avara povertà», són treballs periodístics, treballs almenys que han passat pel diari abans d'anar a encabir-se dins el llibre.

Hi ha encara, és cert, les cinquanta planes — les primeres del llibre — dedicades als trobadors catalans. No havien conegut el diari, sinó la revista — una revista no especialitzada. Però, en el fons, no és qüestió de qualitat ni de to, sinó de llargària: els articles que havien passat pel diari podrien, formant conjunts — i n'hi ha que en formen — haver passat per la revista; l'assaig sobre els Trobadors catalans podria, fragmentat, haver passat pel diari.

Els dos grups resten, doncs, delimitats amb força precisió. ¿Serà pel fet que el grup que hem anomenat històrico-periodístic és posterior en la produccio d'En Nicolau (i, en conseqüència, fruit d'una època de maturitat) que ens plau més, força més, que el grup que hem anomenat històrico-oratori? ¿Serà pel fet que el temperament d'En Nicolau s'adigui més amb el periodisme que amb l'oratòria, fins i tot l'oratòria acadèmica i llegida, que és la d'aquests discursos? ¿Serà, simplement, pel fet que el gènere històrico-pediodístic, en ell mateix, sigui susceptible de més brillants desenrotllaments que el gènere històrico-oratori?

Ens sembla que les dues primeres d'aquestes tres preguntes contenen implícita la resposta que ens donaria, si no tota la causa, bona part de la causa, de la superioritat dels articles sobre els discursos. Els articles pertanyen a aquests darrers anys, els discursos són obra una mica més llunyana (1918 - 1919). En aquests es troben ja moltes de les belles qualitats d'historiador i de literat que ostenta avui En Nicolau: hi ha, però, encara, ça i lla, una certa duresa de contorns, una mancança de fusió, que es mostra alguna hora en la soldadura massa visible dels elements que han servit a l'autor per formar els discursos. Vegeu, especialment, el que duu el títol de *L'esperit català de la Crònica d'En Ramon Muntaner*, on és prou manifest, en alguns indrets, el fenomen que assenyalem.

En canvi, en els articles, això ha desaparegut, i és precisament la fusió de tots els elements que els composen en un conjunt harmònic, lligat, vivent, una de les qualitats que els fan més preables. Alguns d'ells són veritables obres mestres dins el seu gènere. Les figures de Ramon Llull, Fransesc Eiximenis, Bernat Metge i Anselm Turmeda en surten vivament plasmades. Ara, que és més que probable que, avui, Nicolau ens donaria, dins l'oratòria de divulgació històrica, alguna cosa tan reeixida com aquests articles.

Hem fet una tercera pregunta, i no ens sembla bé de cloure aquest article deixant-la enlaire sense cap comentari, àdhuc deixant ja de banda el llibre que comentem. Personalment, no creiem la història-periodisme susceptible de més brillants desenrotllaments que la història-oratòria. No ho creuríem àdhuc suposant que una delimitació precisa fos possible entre ambdós gèneres — que no ho és. Ciceró i els ciceronians creien que la història no era sinó un gènere oratori. Nosaltres no podem creure-ho de cap manera. Però tampoc no caurem en l'extrem oposat de creure que l'oratòria no té res absolutament a fer en el camp de la història com a obra de polèmica ni com a obra d'art.

FERRAN SOLDEVILA

La propietat dels manuscrits

A Alemanya es tracta de presentar un projecte de llei destinada a impedir els posseïdors de manuscrits d'autors cèlebres de disposar-ne a llur capritxo.

El *Literarische Welt* ha tramès un redactor a interviuar Brockhaus, editor en la casa del qual és guardat des de fa més d'un segle el manuscrit original de les cèlebres *Memòries* de Casanova. Ja és sabut que el text que en corre, fou retocat per Laforgue i que no s'ha editat mai el text original, per haver-s'hi oposat sempre el cap regnant de la dinastia Brockhaus.

Avui l'avi ha portat Ovomaltina

La joventut creu que el gaudir de bona salut és una cosa ben natural; els vells, en canvi, saben apreciar-la. Perxó les persones experimentades dónen Ovomaltina a llurs fills o a llurs nets; car volen veu e'ls sans i forts i ben armats contra les vicisituds de la vida. L'home fort és optimista i estima la vida que és la dot dels qui tenen bona salut.

El nombre de les persones de constitució malaltissa és ben petit, comparativament al d'aquelles altres qui malméten llur salut per una alimentació impròpia o un género de vida irregular. "Ens emmetzinem amb metzines cares, per curar-nos amb altres metzines", digué un literat. Si, enlloc d'això, preneu Ovomaltina, aquest fortificant natural concentrat a base d'ous, llet, malta i cacau, us permetrà de soportar la vostra tasca diaria, per feixuga que sigui, sense fadiga, mantindrà l'equilibri de les vostres fórces i us preservarà de malalties persistents.

Una tassa d' OVOMALTINA al desdejuni

crea sang, múscles i nirvis.

Llaunes de 250 i 500 grams a les farmàcies i drogueries.

Fabricants: Dr. A. Wander, S. A. - BERNA (Suissa)

Una obra mestra?

— Sí: ho és

La mort m'ha deixat de banda

de M. POAL-AREGALL

4 pessetes

Demaneu-la a

CATALÒNIA, Plaça Catalunya, 17

Col·lecció popular de LES ALES ESTESES

AVÍS

Divergències d'ordre gramatical sorgides a l'hora de corregir les proves, entre la Direcció de L. A. E. i el senyor Farran i Mayoral, autor de la traducció de *Les âmes du Purgatoire*, de Merimée, que havia de donar-se en el volum XIII d'aquesta col·lecció, han obligat a ajornar per tres dies la seva publicació substituint aquella obra per la de Josep Lleonart, anunciada al peu d'aquesta plana.

didacta

és la manuscriptura clara i catalana que podeu apendre en poques setmanes a casa mateix

Demaneu-ne detalls i condicions al: Liceu Dalmau València, núm. 245 BARCELONA

Nom .....

Carrer .....

Ciutat .....

LLIBRERIA BARCELONA

(De la COMPAÑÍA IBERO-AMERICANA DE PUBLICACIONES, S. A.)

¶ Llibres catalans, castellans, francesos, italians, anglesos, alemanys, etc.

¶ Obres de text i de consulta.

¶ Llibres d'art i tècnics.

Ronda de la Universitat, 1, i Corts, 592

BARCELONA

COL·LECCIÓ POPULAR LES ALES ESTESES : Dimecres que ve dia 18 Sortirà el volum XIII RONDANT DE NIT PER JOSEP LLEONART : 80 cts.

(c) Ministerio de Cultura 2006

I EL TEATRE

LA SETMANA TEATRAL

Una tragèdia i dos poemes

De la plèiade dels nostres renaixentistes, don Víctor Balaguer recull, parcialment, la iniciativa i escriu amb una sonora mediocritat extraordinària. Exagerat cultivador del romanticisme verbal i conceptual, si Víctor Balaguer escriví més en castellà que en català, crec que és degut, més aviat que a les circumstàncies que s'esmenten habitualment, al simple fet que l'idioma de Zorrilla es presta més al «panache» que la llengua sòbria d'Aribau. I don Víctor Balaguer, saturat de Zorrilla i de Víctor Hugo, no fa sinó seguir les tresqueres d'aquests dos gegants de l'època. I escriu les tragèdies *Wifredo el Velloso, Los amantes de Verona, Don Enrique el Dadivoso, Juan de Padilla* i *Don Juan de Serrallonga*. En la seva producció catalana, si bé don Víctor Balaguer rendeix culte, naturalment, al corrent romàntic de l'època, i la matèria prima fonamental és la mateixa que en la seva producció castellana, la parla que empra li encotona mecànicament l'exagerada sonoritat òbvia de les expressions originàriament—i això s'endevina a simple vista — confegides en castellà.

* * *

En *Don Joan de Serrallonga*, Víctor Balaguer prodiga tots els trucs escènics, totes les frases fetes, tots els tòpics del teatre clàssicament anomenat romàntic. En aquest aspecte és una tragèdia típica. Gestos gens versallescament cavallerescos es multipliquen i es perllonguen fins a l'infinit; frases amoroses que us fan vibrar els tímpans; moments de desesperació fets de sonoritat; versos, versos, versos... Don Víctor Balaguer diria, en les seves tragèdies castellanes, ha recollit gairebé tots els defectes del teatre romàntic de l'època, i ben poques de les seves qualitats.

Potser semblarà brusca, incoherent, inoportuna, exagerada i parcialment mancada, avui, aquesta visió esquematitzada de l'obra teatral de don Víctor Balaguer. Potser ho és. En tot cas, no vacillaria gens a atribuir complicitat d'una banda al «genio» i «coloso» de l'escena Enric Borràs, qui l'ha desempolsada en la seva pruïja moranista de reposició d'obres clàssiques, i d'altra banda, al poc espai que em resta per parlar de dues obres en vers però enterament d'avui: *La Salvadora*, de Marquina, posada al Barcelona per la Palou i *Fidelitat*, de Sagarra, gairebé reestrenada per la Maria Vila i En Daví el Romea.

* * *

En el temps que som, he llegit en alguna banda, s'ha establert una diferència entre l'autor que únicament fa moure unes figures amb una certa habilitat i l'autor que es proposa de dir-nos o ens diu alguna cosa.

És clar que enduts per una pruïja de trobar un propòsit a l'autor d'una obra, podríem caure en el perill d'atribuir-n'hi. Però hi ha propòsits que s'endevinen al primer cop d'ull, com el del poeta Sagarra en *Fidelitat*; n'hi ha que si hi són ja costa més d'especificar, si no d'entrellucar, com en *La Salvadora*. No em refereixo, naturalment, als propòsits simples de simplement interessar l'espectador amb un retall de vida, sinó als de presentar un retall de vida que planteja una qüestió de les que hem convingut d'anomenar de vida quotidiana, qüestió que es resol més aviat que seguint el ritme d'unes lleis de vida simplement fisiològiques o temperamentals, per una reacció en què s'endevina el pensament de l'autor, el punt d'arribada.

En els passadissos del teatre es rumorejava que *La Salvadora* tenia molts punts de contacte amb *Terra baixa*. L'obsessió constant de la misèria en plena joventut, és causa que una filla de la «sierra» castellana sigui coneguda amb el nom de la «buena moza», de soltera i de casada.

Però, de casada, vol ésser fidel a l'home bo que li han cercat. I aquesta voluntat constant d'ésser fidel, que al començament no és sinó un sentiment en fred, acaba transformant-se en un veritable amor al marit, el qual, quan se n'adona bruscament, al final del poema, reacciona i mata el llop: l'amo i senyor i el valent de la comarca.

Són evidents, certament, alguns contactes amb l'obra famosa de Guimerà.

Si aquesta fos la primera obra d'Eduardo Marquina diria simplement que seria arriscat d'afirmar o negar si l'autor tindrà en l'art dramàtic una carrera brillantíssima. Els versos són impecables, molt ben treballats, acadèmics generalment, planers i naturals a voltes, matisats, plens d'incisos en detriment de la claredat. Els personatges són d'una psicologia primària, incomplicada, senzilla i, en algun indret, però, trencada. Altrament no m'ha entusiasmat mai el simbolisme purament literari en llavis de gent rural. Però Eduardo Marquina té una obra considerable darrera seu, una carrera literària brillantíssima i no seré pas jo, a propòsit d'aquesta estrena, qui li regategi mèrits justament adquirits i concedits. En el camí ascensional de Marquina *La Salvadora* no assenyala cap fita, però és un poema que s'escolta amb interès, de solució prevista i es representa pel grup que acabdilla Sassone i la Palou, simplement bé.

*Eduardo Marquina, amb Guimerà i Valle-Inclán quan l'estrena a Barcelona d'*En Flandes se ha puesto el sol

* * *

En *Fidelitat*, l'obra inspiradora del teatre rural de Marquina, Josep Maria de Sagarra també presenta un caire de fidelitat femenina a l'home que els pares li han cercat i no podríem dir imposat per tal com ella l'accepta passivament. Però, així com en el poema de Marquina, el passat juga un paper tan essencial, en el de Josep Maria de Sagarra aquest element és nul. La dona que ens presenta Sagarra potser no hauria estat fidel al seu marit si aquest no hagués mort per accident — perquè les desgràcies, en la realitat, són vulgars. Mort el seu espòs, amb un fill a «la cova de sang» de les seves entranyes, Elvira resta fidel al seu marit; però aquí, el mot fidelitat pren una significació més ampla: es projecta al fill que ha de néixer, a la maternitat, a la terra, a la casa. («Mira, aquest dematí, abans que vinguessin — per endurse'n el mort al cementiri — he sortit a guaitar les nostres terres — i et dic que mai jo les havia vistes...») El dia abans de la mort accidentada del seu marit, ella s'escoltava les coses del majordom amb «una orella que hi trobava gust». Però, la mort, en aquest cas, és com una deslliurança i «aquesta orella meva — diu Elvira — ara escolta les veus de més amunt!»

No és just el retret d'esoterisme que algú ha fet a Josep Maria de Sagarra. *Fidelitat* i *Les llàgrimes d'Angelina*, per no esmentar sinó aquesta reposició i la més recent de les seves obres, posen davant dels espectadors unes qüestions gens insubstancials: la fidelitat en el sentit més ample de la paraula i la bondat fonamentalment humana.

Ara, ja és més justa la remarca sobre la descurança amb què Josep Maria de Sagarra escriu els seus versos. Tenen totes les qualitats i també tots els defectes de la facilitat extraordinària de versificació. Tanmateix — i vull acabar amb una comparança — el llenguatge de la gent rural de l'obra de Sagarra, és més viril, més cru quan cal, més fluid i propi que el que posa Marquina en boca de la gent de *La Salvadora*.

RAMON PEI

FALTA D'AMBICIÓ

Un amic, amb el qual parlàvem fa pocs dies de noves promocions literàries, ens feia remarcar el fenomen—corrent en totes les literatures però més freqüent en la nostra—de la quantitat de vocacions que la trentena frustra. La Universitat, els Jocs Florals, el caliu polític donaven naixença a moltes vocacions, algunes de les quals quedaven justificades. Però després el bufet, la clínica, la burocràcia, han engolit el noranta per cent d'aquelles vocacions, algunes ben esperançadores. Gairebé tots aquells novells autors han acabat en *dilettanti* intelligents, assidus a les estrenes, compradors de totes les novetats literàries; són ,en un mot, la gent que contribueix a decidir d'un èxit literari. Els preguntareu per què han renunciat i us allegaren que la vida és dura, falta de temps, etc.

D'uns anys a aquesta banda, quants nous autors? D'aquesta crisi, més que la nostra novellística, el periodisme i el teatre se'n ressenten. El ritme intellectual de casa nostra en comença a patir. Ha augmentat el volum de lectors, els nostres periòdics s'han multiplicat, noves sales han estat dedicades a la nostra escena i, malgrat la limitació del mercat, noves editorials han pogut procurar-se, sinó una existència pròspera, les bases de subsistència. I el manteniment de l'esforç que tot això suposa continua pesant damunt els mateixos muscles, sense que noves firmes surtin a compartir-ne les tasques. Una tal progressió obliga els nostres escriptors a un rendiment cada dia més feixuc, que no podran suportar sense que la qualitat se'n ressenti; i ells prou desitjarien la promoció de nous companys, puix que si el volum de tasca ha augmentat, les tarifes no.

Falta d'ambició: no hi ha altre mot que expliqui aquesta absència. Hom podria allegar, quant al periodisme, que exigeix un esforç vertebrat, exclusiu, que veda activitats obligades per a les necessitats d'avui. Però, i el teatre? L'home més enfeinat d'aquí, sense pertorbar les seves habituals ocupacions, pot distreure cada dia una o dues hores en benefici propi i de la nostra escena. Ningú no ho fa. I què no direm dels professionals, molts dels quals esmercen llur temps en la traducció, d'una remuneració tan minsa?

Cada any, entre agost i setembre, l'enquesta es produeix. Crisi del teatre: què en pensen els autors, què hi diuen els empresaris? Però mai, per una mena de pudor, no es precisa una de les determinants d'aquesta crisi: l'absència de nous valors, que puguin assistir els ja consolidats. De deu anys a aquesta banda, quins autors han debutat al teatre? Els podríem comptar amb els dits d'una sola mà. Llevat de Sagarra, Soldevila, Millàs-Raurell i algun altre, continueu veient els mateixos noms alternant als cartells. Es per això que, com vàrem remarcar l'altre dia, els nostres escenaris no poden sostenir-se a base d'estrenes d'autors d'aquí: cal alternar-hi traduccions d'obres estrangeres, sobre la qualitat de moltes de les quals no cal pas insistir.

Un company nostre projecta una enquesta ben interessant: "per què no escriviu per al teatre?" Farà de bon veure com s'elaboraran els pretextos d'abstenció. Art difícil, diran els uns. Poc gruix social del país, escassa intelligència del públic, incomprensió dels actors, deficiències de la nostra escenografia i de la nostra *mise en scène*... No faran sinó repetir quatre vaguetats que arreu del món són dites, però que enlloc no cohibeixen l'aparició de valors ben positius. Els nostres escriptors no s'arrisquen a dialogar amb el públic.

I això és, tot plegat, falta d'ambició, de l'ambició necessària per a superar la por al fracàs—més sensible a l'escena que enlloc, —per a afrontar la ironia dels collegues de professió, dels companys de penya... Ni la perspectiva d'un guany econòmic estimable, que hom no pot esperar sinó de la literatura teatral, no és prou per a esvair aquesta confortable timidesa.

El públic, els actors, els empresaris... Tot això no pesa davant de l'obra de qualitat. Si la nostra producció teatral tingués una altra vitalitat, tota deficiència podria ésser endegada. Però convé que no falti la primera matèria. Cal que els escriptors s'hi llençin. Per ambició literària, per afany de lucre, pel que vulguin. Reflexionem-hi. Que cada escriptor, actiu o potencial, pensi si no és la seva pròpia inhibició, més que tota altra cosa, el que fomenta la penúria del nostre teatre.

JOAN MINGUEZ

Sagarra i Soldevila, actors

Sembla que per al dia 23 l'oportunitat d'una funció benèfica ens donarà ocasió d'admirar (admirar?, bé, deixem-ho així) els senyors Josep Maria de Sagarra i Carles Soldevila en una activitat nova als nostres ulls. Ens referim, naturalment, a la seva presentació com actors davant del públic de Novetats. En Sagarra interpretarà el segon acte de *Les llàgrimes d'Angelina* i En Soldevila la comèdia en un acte *Lili*. Com es pot veure, els dos autors preferits del teatre del carrer de Casp es decideixen a sortir d'entre caixes i encarar-se amb el públic, no en la condició *flatteuse* del senyor que surt a rebre les ovacions — quatre cops de cap i mitja dotzena de somriures ben repartits — sinó en el paper una mica més compromés del senyor que va a provocar les esmentades ovacions.

Aquesta notícia ha produït una justificada espectació entre el nostre públic de teatre, però podem assegurar que allà on la nova ha estat més saborejada ha estat entre comediants. Si diguéssim que aquesta curiositat va barrejada amb una punta de — amable — mala intenció, ens sembla que no ens equivocaríem gaire.

— Ja veurem què faran... — diu un, amb somriure carregat de malícia.

— No se'ls sentirà ni des del segon rengle — afirma l'altre.

— Es faran càrrec del que costa... — assegura un tercer.

Per la seva banda, Sagarra i Soldevila afronten el compromès experiment amb una remarcable serenitat. Altrament, ni l'un ni l'altre són completament inèdits en la matèria. Ambdós han representat comèdia algunes vegades amb un èxit que és de suposar notable.

* * *

El personatge de *Lili* que interpretarà En Soldevila és, com recordaran els nostres lectors, un senyor impacient, nerviós, que espera l'arribada de la seva esposa tocatardana. Aquesta circumstància sembla que ve a afavorir les possibilitats de *réussite* de l'autor del *Full de Dietari*.

— Com més nerviós estigui — ha dit En Soldevila — més estaré dintre el meu paper...

Per la seva banda, En Sagarra es troba amb un cas curiós. Resulta que, quan l'estrena de *Les llàgrimes d'Angelina*, la remarcable incapacitat del que aleshores dirigia la companyia del Novetats, senyor Salvat, va obligar l'autor de l'obra a empendre pel seu compte la direcció dels assaigs. De manera que va ésser En Sagarra el que va ensenyar a En Torrents la manera de moure i de dir el paper del protagonista. Doncs bé: ara és En Sagarra el que ha anat a demanar a En Torrents que li torni els consells i les recomanacions que li va fer l'any passat.

— Però, home!... — va fer En Torrents, amb un to ple de graciosa humilitat.

Hi ha qui diu, també, que En Sagarra va anar, de rigorós incògnit, a presenciar una representació de *Les llàgrimes d'Angelina* que es va fer darrerament a Sant Martí.

Sembla que, durant el segon acte, En Sagarra obria uns ulls com unes taronges.

CODORNIU

LA MUSICA

La "Kovantxina" i el "Rigoletto"

Heus aquí dues òperes que estan als pols oposats del teatre líric, i la seva discrepància es fa més remarcable quan, com la setmana passada, les sentia una darrera l'altra. A més, aquestes dues òperes contenen totes les qualitats i els defectes dels gèneres que representen; de manera que llur comparació és altament profitosa. Sense pensar-ho — no hi ha dubte — l'empresa del Liceu ha donat al públic barceloní una lliçó d'art líric.

Comencem pels personatges: els de la *Kovantxina* tots viuen amb una vida interior intensa; complicats, imperiosos, místics, sensuals, cremen molt per dins i brillen poc per fora. En canvi, quina animació externa no caracteritza els de *Rigoletto*! Diríeu que només viuen per al públic, surten a cantar magnífiques melodies i, quan surten, els endevineu satisfets de les notes que han donat, reposant al seu camerino. Els italians no volien enganyar al públic; contínuament li recordaven que estaven al teatre. Els russos, sovint, donen la sensació que un hom està a l'església.

Fixem-nos amb el paper dels cors. Les masses corals russes són objecte de tota l'atenció del compositor. La melodia és refinadament popular i l'entramat d'un contrapunt la teixeix com una tela rica i preciosa i una mica pesant. Són uns cors solemnes i profunds on vol viure tota l'ànima transcendent d'un poble. El compositor italià té una trepa per a fer cors a corre-cuita. Té, a més, molt d'ofici i sap que la qüestió és no donar massa feina als que repassen els cors. No està mancat d'una certa gràcia i, sobretot, coneix l'escena com ningú. Els cors estan sempre adaptats a la situació teatral; això sí, sense matís ni profunditat; d'un sol color i una sola peça.

Quant a la invenció melòdica és tan admirable Mussorgsky com Verdi. Verdi, àdhuc el supera per la coneixença de les veus i el partit que se'n pot treure. Mussorgsky, però, té aquella divina innocència que sovint confon els savis. Sentint una melodia de Verdi, us sembla que allò raja sol i l'aneu seguint gairebé amb els llavis. Però sentint-ne una de Mussorgsky teniu por a cada moment que l'emoció estronqui la veu del cantant, i l'aneu seguint, però no amb els llavis, sinó amb el cor. L'una és una cosa llaminera, es tasta, gaudi dels vostres llavis; l'altra n'és una d'apassionant, turment delitós del vostre cor. El cor és fet per a les coses grans i els llavis per a les coses simplement belles. Jo faria l'elogi i el blasme de la melodia italiana, dient que no és més — ni menys — que bella.

Passem pe ralt l'orquestració italiana, com la passaven llurs compositors. La de Mussorgsky, un xic retocada pels seus collaboradors i mestres, té al costat de gran riqueses, grans pobreses. En conjunt, però, assenyala com una nova orientació, no tan abstracta com l'orquestra alemanya, ni tan vulgarment pintada i repintada com l'orquestra inventada per Berlioz i molt seguida a la França, dita orquestra moderna.

ROSSEND LLATES

EUGENI TARRAGÓ

PRESENTA

en el **TEATRE NOVETATS**, els dies 20 (nit) 12 (tarda) i 22 (matí), de desembre de 1929.

Teatre Català ROMEA

Companyia VILA-DAVÍ

GRANDIÓS ÈXIT del sensacional espectacle americà, adaptat per Josep M. Planas.

El Fakir Bengapur

fastuosa presentació.

TOTS ELS DIES:

El Fakir Bengapur

Els dijous i diumenges, tarda. **TEATRE D'INFANTS.**

La Princesa dormida

17 Quadros. 17 Ovacions.

Teatre Català Novetats

COMPANYIA CATALANA

Direcció: C. Capdevila

Avui, dijous, tarda. **Espectacles per a Infants.** Grans rialles i ovacions!:

EN UN RECÓ DE MÓN

d'èxit esclatant, d'En Folch i Torres. Nit. **Tertulia Catalanista:**

L'AMIC CIRERA i **LES LLAGRIMES D'ENGELINA**

Divendres, tarda. Magna funció dedicada a les Modistes de Barcelona. Dues obres, dues: **La filla del Carmesí**, d'En Segarra, i reestrena de la comèdia en tres actes, en broma, **Els retrucs de l'amor.**

TEATRE NOU

Companyia dramàtica dirigida per E. BORRAS

Primera actriu: ENRIQUETA TORRES

Dijous, tarda:

EL GRAN GALEOTO

Nit. Funció organitzada per la «Federació d'Entitats Obreras del Port de Barcelona».

EL ABUELO

Divendres, tarda. Festa de Sta. Llúcia: **Flor de un día. Espinas de una Flor.** Nit: **El Gran Galeoto.**

Dissabte, tarda: **El Abuelo.** Nit: **Flor de un día. Espinas de una Flor.**

Diumenge, tarda: **Flor de un día. Espinas de una Flor.** Nit: **El Cardenal.**

OLYMPIA

CIRQUE D'HIVER

Avui, dijous, tarda. MATINEE INFANTIL. Nit, el millor programa. La companyia americana d'**ART NEGRE**

35 Artistes, 35

danses i cants populars. A més, tot el programa d'atraccions i les formoses

16, GIRLS, 16

de ALFRED JACKSON

Gran Teatre del LICEU

Avui, dijous (darrera de nit):

BORIS GODUNOV

pel gran artista Zalewsky i tota la célebre companyia i el cos de ball russos.

Dissabte. Estrena de la versió òpera obra del mestre Josep M. Usandizaga,

LAS GOLONDRINAS

Mestre director Padovani. Direcció escènica Moragues. La celebrada pantomima serà interpretada por tot el cos de ball rus i espanyol. Director: Wassiliev.

Dimarts Estrena de l' òpera-ballet, del mestre Tchaikowsky:

Els capricis de Oksana

per tota la célebre Companyia i cos de ball russos.

Es despatxa a comptaduria.

TEATRE ESPANYOL

Companyia de Vodevil i grans espectacles de JOSEP SANTPERE

Demà, divendres, nit. Estrena:

La noia dels brillants

quatre actes d'Amichatis i Francesc Oliva.

TEATRE TALIA

Companyia de vodevil i teatre modern de ASSUMPCIÓ CASALS

Avui, dijous, tarda, a les 5 i nit, a les 10. Clamorós èxit de la emocionant obra:

LA PRESONERA

Demà, divendres, tarda, FESTA DE LES MODISTES, a les 4'30: «Tot per l'herencia», «La Presonera», i per deferència, actuació de la parella «Mendicari» en ses creacions de cants i balls exòtics. Nit, a les 10'15. Estrena de: «L'Adroguer del carrer Nou», adaptació catalana de la famosa obra d'En Carles Arniches, «El último mono», per En Antoni Pejoan.

Dissabte, tarda. Reposició del grandiós vodevil: «La dona del meu amic». Nit: «L'Adroguer del carrer Nou».

Diumenge, tarda i nit: «L'Adroguer del carrer Nou».

(c) Ministerio de Cultura 2006

CINEMA I DISCOS

Comèdies, novel·les i pel·lícules

Parlant a propòsit del cinema sonor, dèiem en un número anterior que el cinema en una etapa primària s'inspirava d'una modalitat teatral. D'aquesta etapa defectuosa, però tan comprensible, n'hem ofert en les nostres sessions algunes mostres típiques. Representava ella un carreró sense sortida; com dèiem en una altra ocasió, constituïa un teatre mut i l'acoblament d'aquests dos mots fa esclatar el paradoxal de la posició adoptada.

En un principi la manca de la paraula era compresa com una deficiència, com un pintor que patís de la manca del relleu; fins que no es comprengué que no es tractava d'una deficiència, sinó d'una convenció tàcita, el cinema no nasqué com a art o com a possible art. Convenció legítima, ja que l'art, que és lliure joc de l'esperit, no sols l'accepta sinó que la postula.

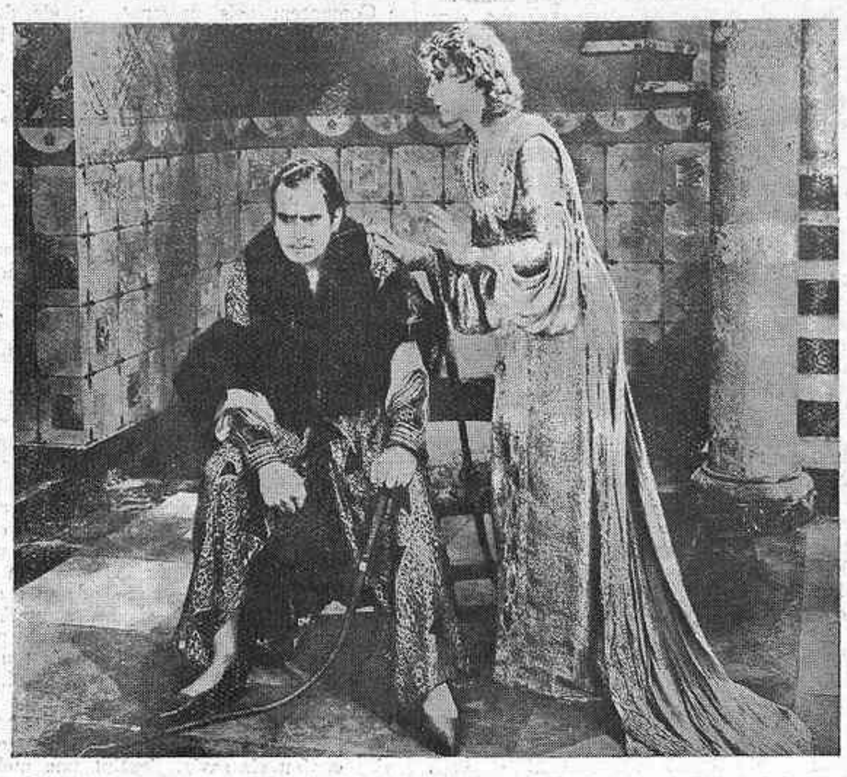

DOUGLAS i MARY en un film inspirat en una obra de Shakespeare

Aleshores el cinema s'organitzà amb una disciplina autèntica: el muntatge. I el muntatge d'un film, per bé que específic, presenta més analogies amb el muntatge o més ben dit la composició d'una novella, que no amb la d'una peça de teatre.

Expliquem això. En el teatre el temps és irreversible, hi ha també una necessitada unitat de lloc i el temps, a més a més d'escórrer-se en un sol sentit, en el curs almenys d'un acte ve obligat a escolar-se al mateix compàs que el temps real. A més a més, l'acció és generada quasi exclusivament pel verb; són les paraules que es diuen que engendren les situacions. Heus ací en canvi una sèrie de coses que novella i cinema tenen en comú.

Hom hi pot jugar amb absoluta llibertat amb l'espai i el temps. No cal restringir-se a cap unitat o unitats, els temps hi és perfectament reversible, es poden portar de cap dues narracions paralleles o divergents o convergents; novella i cinema comporten elements descriptius, narrats en la primera, visualitzats en la segona, a més a més, la paraula hi és subalterna.

En principi, doncs, és més fàcilment transportable al cinema una novella de teatre que una peça de teatre. Estem parlant naturalment del cinema silent. Un film pot seguir en el seu desenvolupament més fàcilment l'ordre real dels capítols d'una narració que les escenes d'una comèdia.

Si agafem un cas màxim, expressament buscat, on el diàleg és tot en detriment de l'acció, *El procés de Mary Dugan*, per exemple, és evident que la seva adaptacoió cinematogràfica sols es pot concebre d'una faisó: suprimint el procés i figurant les causes que el provoquen. Aquesta peça precisament ha estat adaptada al cinema per la M. G. M., però com que es tracta d'un *talkie*, no servirà per a la nostra proposició.

Ja ens adonem que hem agafat un cas màxim, una obra que ultrapassa els límits del teatre mateix, puix que es redueix a una discussió, i una discussió no és encara teatre.

Un cas realment admirable de transposició al cinema d'una obra teatral, i ara sí, realment instructiu, és el film de Lubitsch: *El Ventall de Lady Windermere*. L'obra d'Oscar Wilde que ens apar ben teatral—i que si el seu contingut no és del tot acceptable, en la forma és una obra d'una tècnica interessant—, era difícil imaginar al cinema, i sobretot al cinema tot respectant-ne les línies essencials i no traint sinó el detall. Doncs bé, el film de Lubitsch no sols és un bon film atent sempre a una disciplina cinematogràfica, sinó que és una de les adaptacions més fidels d'una obra literària degudes al cinema. Fidelitat, naturalment, tota relativa. Les coses que passen no són pas més essencials que les coses que es diuen en l'obra d'Oscar Wilde. Deixem de banda això darrer, substituïm l'amenitat d'un diàleg espiritual per una amenitat visual, per una sèrie de "gags" cinematogràfics, i conservem l'essència de l'acció en quant neix de les situacions i dels caràcters i poden arribar al film. El de Lubitsch el trobem excellent, sobretot traslladant-se al temps de la seva estrena.

Segurament hom podria trobar altres exemples en què un talent àgil ha sabut domtar a una forma cinemàtica un contingent pensat en una forma tan diferent com és la teatral.

Amb la novella la cosa, almenys en principi, és més fàcil. Res més instructiu per a penetrar en el secert del cinema que l'estudi d'aquelles alteracions que els directors realment intelligents imposen a la matèria novellística per a fer-la apta a modelar-se en un moviment visual. Alteracions en l'ordre dels esdeveniments, substitucions, rètols indispensables, etc.

Resurrecció, de Tolstoi, comença amb el que en el film de Carewe és quasi una escena final.

El que passa aquí és que les alteracions i infidelitats no neixen sempre d'una necessitat artística, sinó d'una conveniència comercial. Això fa poc fructífer l'estudi que aconsellàvem, que sols és interessant quan el director va de bona fe.

Qui, doncs, reconeixerà *Manon, Ana Karenina, Els mestres cantaires*, i altres que coneixem en els films que porten aquests noms?

J. PALAU

Dibuixos animats

Una de les sorpreses més imprevistes que ens ha ofert el cinema sonor—potser la manifestació més acusada del cinema sonor—és la novíssima cinta còmica sonora de dibuixos. Còmica? Tal vegada no sigui exacta aquesta denominació. Perquè els elements que en *El Gat Fèlix*, per exemple, interessen a l'espectador podrien situar-se més aviat en el pla de la fantasia que no pas en el de la comicitat pura, la qual no passa d'ésser una exposició de situacions, per bé que grotesques, possibles.

En tots els films de dibuixos—Pat Sullivan o Max Fleichner—, és l'aspecte de meravella, la llibertat de deixar volar la fantasia, la semblança que tenen amb els contes per a infants—que els converteixen en un gènere sense limitacions d'expressió, —allò que ens atreu. Amb la sonorització, la fantasia poètica d'un realitzador de cintes de dibuixos animats pot desbordar-se. Amb la diferència que, aleshores, les imatges passen a ésser una ilustració de la música. Cançons per a nens, el Gat Fèlix, els ratolins de Fleichner. No hi podem veure la faula dels temps actuals? Samaniego resulta ara una mica desplaçat per a les novíssimes joves generacions—de deu anys avall. I si Esop visqués, faria sens dubte cintes sonores amb dibuixos animats.

Hem de preguntar-nos, però: és que la moralitat inherent a tota faula existeix en els dibuixos animats que es fan ara? Sense cap mena de dubte; però no serem nosaltres qui serem capaços d'adonar-nos-en — ens diverteixen massa. Com el cine, ens entreté molt, però no ens ho prenem seriosament; només els nens poden compendre aquestes coses, perquè estimen i prenen seriosament la meravella.

I en tot cas—aquesta és la trajectòria—, convertir-se en el Perrault del segle xx, que ha de seguir el dibuix animat, lògicament.

Suposo que tots coneixeu, almenys, el primer dels Max Fleichner sonor que s'exhibí al Coliseum. Personalment, tinguérem la sensació de trobar-nos davant alguna cosa molt insospitada i d'una força espiritual poc comú en una sala fosca.

La fantasia de Fleichner, no travada per cap convencionalisme, juga amb les figures, les lletres i la música de les cançons amb una espontaneïtat plena de gràcia.

Pot prescindir del convencionalisme enutjós a força de real, de la boca que emet un so. Les seves coses, la vida que adquireixen les lletres de les cançons que dansen marcant el ritme... Imaginem tot el sabor que cada cançó ha de tenir per un americà.

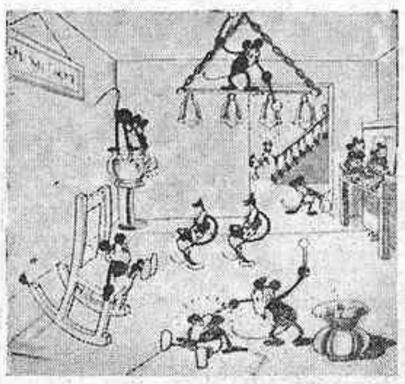

Sullivan, Fleichner, que d'ilustradors de contes per a infants en les edicions dominicals dels grans rotatius americans, han passat a cineastes, han conservat llur primitiva manera de dibuixar. No creiem que deixin d'existir successors que amb un concepte més apropit del dibuix "cinegràfic" trobin la fórmula que li correspongui. Però mentrestant ells són els creadors.

D. PRUNA OSERANZ

La Sessió de dijous vinent

No ens podem estar de sentir-nos satisfets de l'èxit de les nostres sessions de cinema, que, iniciades la temporada passada, aquesta han conegut un augment notable en l'interès que desvetllen entre un públic escollit, però cada dia més nombrós.

El que ens proposem amb aquestes sessions — ho hem dit altres vegades, però no serà de més que hi insistim lleugerament—, és de donar no sols aquelles pellícules actuals poc aptes a satisfer la gran massa de públic de sensibilitat poc cultivada, sinó també presentar aquelles mostres de films retrospectius que ara tenen ja un valor històric o les de films d'avantguarda — temptatives interessants — que no són per mantenir-se en els cartells el temps que cal per a les necessitats econòmiques de les empreses.

Una prova evident del favor amb què un sector important del públic ha correspost a la nostra iniciativa, ha estat no sols la gran acceptació de les sessions MIRADOR a la nostra ciutat, sinó també que, amb l'ajut d'elements de les localitats respectives, hagi estat possible l'organització de sessions MIRADOR fora de Barcelona. Darrerament, a Sabadell i a Mataro han estat organitzades sessions a base de diversos films seleccionats d'entre els dels nostres programes. L'èxit més falaguer és la nota de l'acollida que han tingut. No dubtem que la sessió, actualment ja en curs de preparació, que dintre de poc ha de tenir lloc a Manresa, serà també ben rebuda. No cal dir com agraïm als amics de les expressades localitats la seva cooperació a les nostres temptatives.

La constatació d'aquests èxits, a més d'indicar l'encertada orientació que hem donat a les nostres sessions de cinema, és un estímul a continuar mereixent la confiança del nostre públic.

* * *

Dijous vinent, a l'hora i lloc de costum, es celebrarà una **sessió de cinema MIRADOR,** el programa de la qual serà inspirat en les normes acostumades. Per bé que no puguem encara donar tots els títols que la compondran, podem anunciar que a més a més d'un film retrospectiu i un d'avantguarda i l'acostumat documental o humorístic, la part important del programa la constituirà el film *Solitud*, de P. Fejos, del qual MIRADOR té l'exclusiva.

Es aquesta una obra d'un dels *metteurs-en-scène* actuals més conscienciós i dominador de la tècnica més perfecta. Aquest film, sortint-se de les convencions la submissió a les quals ha espatllat tants de bons films, no és pas una obra que pugui engrescar el públic acostumat als llocs comuns que tan sovint li són servits. Amb només dos personatges, Fejos ha fet una pellícula del metratge normal i que no es fa pesada ni un moment, gràcies a la traça amb què combina les escenes i l'interès que tenen totes elles.

Com de costum, a partir de demà els nostres lectors podran recollir a l'administració de MIRADOR les localitats per a aquesta sessió, i a partir de dimarts, al cinema Rialto mateix.

INFORMATIVES

El film de Griffith, *La melodia de l'amor*, que ara passa en dos cinemes d'aquí, és un film sonor i en aquesta forma fou estrenat a Madrid. En ell Lupe Vélez fa sentir la seva veu cantant en castellà alguns couplets. Creien que això animaria els empresaris d'aquí a dar-ne la versió original, però res d'això; patim d'un excés de material sonor que, per altra banda, aconsegueix un èxit també excessiu; cal, doncs, sacrificar-ne part i fer emmudir algunes cintes. Ara que deplorem que una d'elles sigui precisament aquesta, que portant la signatura de Griffith donava una garantia de gust i d'intel·ligència.

Ens assabentem ara també de la prohibició per la censura del film rus *El cadàver vivent*, en el qual el famós director Pudovkin fa d'actor com a protagonista.

DISCOS

Tota l'obra teatral de l'Amadeu Vives està ben bé per sobre del que sovinteja a la lírica musical espanyola, tant pel seu contingut melòdic, sempre refinat i de bon gust, com per la instrumentació. Darrerament, a més a més, els seus llibretistes han tingut, per a donar una bona nota de casticisme, la pensada de recórrer als assumptes del teatre clàssic espanyol, per a construir llurs arguments i així han sortit *Doña Francisquita, La Villana*, etc., que poden presentar-se com a obres mestres del gènere i on Vives situa al seu veritable lloc la sarsuela, que altres havien allunyat, encomanant-li els fàcils efectismes de l'òpera italiana.

Bohemios, tot i essent de les primeres obres de Vives, és encara la que li val més èxits, puix s'hi troben els mateixos elements que després va desenrotllar en altres obres. L'argument, encara que ha perdut en actualitat (sortosament els artistes d'ara no conserven la dèria de la bohèmia), té certa gràcia, que li dóna el ser fet amb naturalitat, que és també la mateixa qualitat de la música, d'una inspiració seguida que s'enriqueix amb una orquestració desacostumada en la sarsuela. En portar aquesta obra al disc, la Companyia del Gramòfon i el mestre Gelabert han encertat en el que no ha comprès cap teatre de sarsuela, és a dir, que cal comptar amb una bona orquestra i prou nombrosa perquè hi hagi la deguda ponderació entre els instruments de corda i els de metall i fusta. Aquesta omissió només es fa, creiem, per tal que es deixin sentir les veus de les primeres parts, que d'altra forma resulten ofegades, però com que en molts casos no són cap prodigi d'afinació, té l'inconvenient que els seus defectes queden més de relleu. Val a dir que en aquest cas, amb els artistes que impressionen aquesta obra, no calia recórrer a aquest procediment perquè es fessin sentir i per això, tot i essent acompanyats per una orquestra prou nombrosa, la seva veu no s'enfosqueix i permet alhora adonar-se de la bona construcció i orquestració de l'obra. Creiem que en l'enregistrament s'haurien pogut suprimir moltes de les intervencions còmiques, que al teatre, ajudades per una mímica expressiva, s'aguanten, però que al disc fan un efecte pintoresc que no fa cap falta.

J. G.

* * *

Bohemios (Amadeu Vives). Preludi i escena primera. T. Folgar. C.ª del Gramòfon. AF 274.

Tercet. Franco, Folgar i Díaz.

Cançó de Cossette. Franco i Romo. AF 275.

Escena i chor de bohemis. Franco i Díaz i chor.

Chor de bohemis. Sagi-Barba, Díaz, Romo, Magriñà i chor. AF 276.

Quartet. Franco, Romo, Magriñà i Folgar.

Duo. Franco i Folgar. AF 277.

Intermedi, primera part. Orquestra Simfònica del Gramòfon.

Intermedi, segona part i concertant final. Franco, Folgar, Díaz, López, chor i Orquestra del Gramòfon. AF 278.

AIDA
EN DISCOS REGAL
L'òpera completa impressionada pels artistes, chors i orquestra del
Teatre de la Scala
A. GUARRO
Rambla de Catalunya, 7

PROXIMAMENT
ESTRENA AL
TÍVOLI
TRAFALGAR
(THE DIVINE LADY)
Pel·lícula espectacular amb adaptació sincronitzada i efectes sonors, sistema Vitaphone
La millor pel·lícula FIRST NATIONAL pertanyent a les Seleccions Espectaculars Verdaguer (Control Cinæs)

PARÍS RIALTO
GRAN ÈXIT de
La Virgen Loca
Versió cinematogràfica de la famosa obra teatral de Henri Bataille
Selecció Gaumont
Diamant Blau
Creació de Jean Angelo i Suzy Vernon

(c) Ministerio de Cultura 2006

DE LES ARTS

QUESTIONS DECORATIVES

Ja fa temps que les nostres arts dites industrials s'esforcen a renovar-se. De mica en mica hem anat veient nous afanys per a despendre's de solucions decoratives excessivament estereotipades i nous intents per a cercar la mai prou perseguida modernitat. Fins que hem arribat a l'època comprometedora de decorar una Exposició Internacional i aleshores tots aquells minsos intents de modernitat han esdevingut una allau aclaparadora de tota mena de "pensades" amb pretensions d'originalitat

No ens estranya el fet i fins l'esperàvem. Una ciutat, on la major part de les realitzacions decoratives eren accentuadament conservadores, no es pot demanar que, de cop i volta, se situï *à la page*. De totes maneres, de l'espectacle ornamental de la nostra Exposició tant en pot resultar un benefici com un perjudici. Tot depèn de la manera com els decoradors i el nostre públic reaccionin una vegada clos el certamen. Provarem d'explicar-nos:

Es evident que la major part dels *stands*, construïts per les nostres cases comercials o fabrils, amb grans desitjos de lluir un vestit modern, sols presenten alguns retalls—i molt sovint mal combinats—de les deixalles de l'Exposició d'Arts Decoratives de París, any 1925. I abans de l'Exposició de Montjuïc, algunes botigues barcelonines ja es renovaren en aquest sentit. Es tracta d'una mena d'estil que—si no fos pel respecte que ens mereix la revolució pictòrica iniciada en 1907 i acabada en 1924—podríem anomenar cubista. Del cubisme, però, amb prou feines hi veiem l'epidermis. Aquesta decoració és, més aviat, un paràsit del cubisme. Fixeu-vos que en tots aquests interiors pseudo-cubistes a base de triangulacions "originals", motius enrevessats, mobles prismàtics, etc., persisteix—i amb molta més banalitat—el decorativisme superflu que el bon sentit modern pretén eliminar. Recordeu, ara, les instal·lacions dels països nòrdics en l'Exposició i observareu que tot aquest repertori decorativista ja l'han depassat. Nosaltres, en canvi, sembla que estem en ple contagi. El virus del *toujours nouveau* ha emmetzinat bona part dels nostres artífexs, i com que l'agençament de l'Exposició s'havia de fer en pocs mesos ha resultat que un estil "modern", improvisat i plagiari d'algunes mostres estultes de l'esmentat certamen decoratiu de París, ha tornat a rebrollar en els *stands* dels palaus de Montjuïc. Hi ha, naturalment, excepcions i algunes força honorables, les quals ja hem assenyalat en els "Comentaris de l'Exposició" apareguts en aquesta mateixa pàgina.

Doncs bé, si aquesta quantiosa exhibició del decorativisme "cubístic" serveix per a desfogar-nos, d'una vegada, les velleitats avantguardistes de cinc anys enrera, haurem de beneir tot aquell repertori de triangulacions i interjeccions de mal gust. Però, si degut, precisament, a aquest espectacle dels *stands* de Montjuïc, els nostres comerciants i els nuvis que posin pis s'hi engresquen, aleshores, pobres de nosaltres! començaran a sortir, pertot arreu de la ciutat, noves botigues "originals" espeterrants i poca-soltes, i els moblistes hauran de construir uns mobles ben estrambòtics i imprescindiblement "moderns". En tal cas, la nostra Exposició—quant a ensenyança decorativa — ens haurà resultat contraproduent.

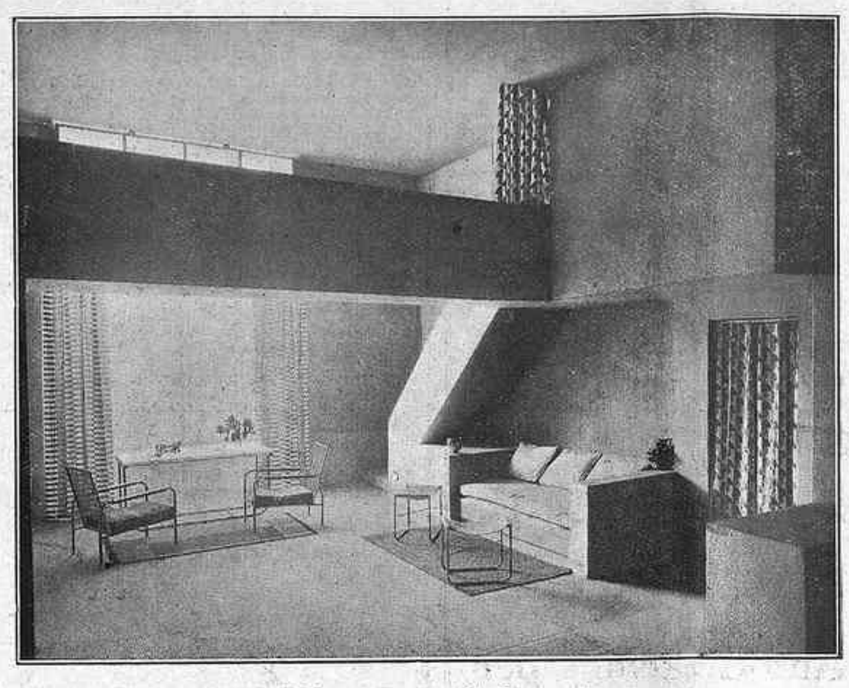

Living-room, per Djo-Bourgeois

Cal, doncs, que els nostres *ensembliers* reflexionin. El desavantatge d'anar uns quants anys endarrerits respecte a Europa ens pot proporcionar, en aquest cas, un estimable benefici: perquè en tots els centres importants estrangers de decoració ja han arreconat tots aquells falsos decorativismes esmentats per a empendre d'una manera raonada l'agençament dels interiors, i, per tant, si els nostres decoradors ho ensumessin, podrien aprofitar la lliçó i estalviar-nos la presència d'un altre modernisme tan banal i fatxender com el de finals de segle passat. Per mica que s'hi capfiquin, em sembla que en sortiran, i tots en restarem eternament agraïts.

Abans que tot, cal situar la qüestió: A finals del segle XIX començaren els primers intents per a trencar els motllos dels estils clàssics. Entre aquests primers assaigs cal assenyalar les obres realitzades per Gallé, Grasset, Gaillard, Lalique, Selmersheim, Charpentier, Baffier, Marius Michel, Trhesnard i Pierre Roche. Amb tot i l'aclaparadora absorció del modernisme recargolat, de tant en tant, aquests decoradors feien coses apreciables. Amb el temps aquest modernisme s'anava esllanguint, i si el cubisme de 1908 l'acabà de matar, el maquinisme de *L'Esprit Nouveau* l'enterrà definitivament. (Això a París, car a Barcelona encara fa la viu-viu.)

Després de la guerra un altre modernisme va aparèixer, el qual tingué la seva consagració en l'Exposició de París de 1925. I si el primer trencava els motllos amb corbes sentimentals, el segon ho assolia amb rectes maquinals. En aquest segon estil les intencions eren molt bones: netejar les parets d'ornaments superflus, estimar la simplicitat, procurar la utilitat, etc., etcètera. Però, per una banda, la influència del cubisme, per l'altra la preocupació d'ésser modern i, a més a més, la mania, en cada decorador, de tenir més originalitat que els altres, ha originat aquest decorativisme que la gent en diu "gust modern" i ha estat plagiat, amb massa freqüència, en la decoració dels *stands* de l'Exposició.

Amb tot, cal no oblidar que actualment hi ha un sentit de la decoració d'interiors admirablement ben enfocat. I els nostres *ensembliers* tenen l'obligació de coneixe'l i aportar-hi la seva col·laboració I en cas de no saber destriar la falsa modernitat de la bona, més val que continuïn discretament la còpia dels models tradicionals. Tot menys el modernisme cubista-decoratiu.

La bona tasca del decorador és — com diu Maurice Dufrène—no d'ajuntar una decoració suplementària a una utilitat, sinó de crear bella, per ella mateixa, aquesta utilitat.

* * *

El *living-room* que publiquem, projectat per Djo-Bourgeois, és, amb tot i els «esterilitzats» seients de tub metàl·lic, un interior harmònic, que es pot habitar amb tranquil·litat, sense decorativismes que molestin els estadants.

MÀRIUS GIFREDA

BENEITERIA I COMODITAT

En tota actitud artística hi ha un principi de follia, però aquest estat de follia com a tal deu ésser completament involuntari: la voluntat no ha d'intervenir per a provocar-lo, sinó contràriament per a encarrilar-lo pel camí de la contenció.

En bona part de l'art modern, esdevenen les coses completament a la inversa: l'estat de follia és rebuscat i en comptes del control del seny hom resta satisfet negligint-lo i donant obres d'intensitat tota superficial: la follia s'esbrava en beneiteria.

Bona part de les obres exhibides en l'Exposició d'Art Modern de can Dalmau donaven aquesta sensació: una sensació d'encaparrament per a aparèixer anormals. Tot l'esforç d'una bona part d'artistes d'avançada viu de la pruïja de l'anormalitat, i en canvi aquests mateixos artistes no senten cap mena d'afany d'apendre les coses fonamentals de l'ofici. Aquest encaparrament esteticista, acompanyat de la negligència de tots els valors substancials de la pintura i de l'escultura, ha aconduït certs artistes vers el que tan pomposament s'anomena art abstracte.

No és estrany, doncs, que M. A. Cassanyes defensi com pugui en el prefaci del catàleg de l'Exposició de can Dalmau, la tendència d'una part de l'art actual vers l'abstracció. Cassanyes retreu en aquest prefaci la frase d'Odilon Redon: "paràsits de l'objecte", afegint-hi que són menyspreats per l'esperit de l'*època abstracta*.

Cassanyes, en aquesta defensa de la tendència de l'art vers el *no-res*, ens sembla que ha anat massa lluny i, sobretot, el seu tarannà unilateral l'ha portat no pas a la síntesi, sinó a la mutilació i fins i tot a la deformació de la Història de l'Art.

El qualificatiu d'abstracte donat a l'art d'avançada no ens sembla prou escaient si ha d'englobar les narracions baixament naturalistes d'alguns sobrerealistes — subrealistes fóra millor anomenar-los —, ni s'adiu gaire, tampoc, amb la direcció que han donat a les arts els neo-veristes o neo-objectivistes. Tampoc, a fi de comptes, aquesta qualificació d'abstracta és prou convenient a l'elementarisme d'alguns homes del grup *Stigl*, els quals fan un art extraordinàriament concret per bé que no objectiu. Nosaltres ens fem nostres les paraules d'Odilon Redon; menyspreem també els "paràsits de l'objecte", però tan menyspreables com aquests paràsits ens semblen aquells altres paràsits també de les arts plàstiques que escamotegen la substància de la pintura i de l'escultura. Aquests paràsits són realment molt més temibles que els altres, car compten a llur favor amb una sofística pedant, capaç encara de caçar aloses. Sofística capaç de defensar la pitjor fauna de plagiaris. N'hi havia prou amb una visita a l'Exposició d'Art Modern de can Dalmau per a obtener la certesa que precisament és en els nuclis avantguardistes, on s'ha perdut tota noció d'originalitat. El llibertinatge actual ha aconduït al moltonisme; aquesta gent defugint la *imitació* de la natura ha caigut en la imitació de la fórmula, amb la qual cosa han aconseguit èxits ben fàcils. No saben o no volen saber, els conreadors d'aquest art per a ús d'aficionats a la filosofia, que únicament de la servitud de l'artista a les formes i fenòmens de la natura, en pot néixer la llibertat

Aquests minyons amb una cultura d'*extensió universitària*, de divulgació, es pensen tocar el cel amb les dents.. Estem cansats de pedants i de ximples. Estem cansats de gent falsament transcendental, simple d'esperit i amb una falsa base de cultura. Mai com ara la crítica d'art no havia usat un llenguatge menys adequat, més falsament sublim, menys net, més obscur, més confusionari — més pseudo-profund. Fa angúnia haver de llegir tota aquesta literatura cabalística encobridora de les males arts dels esnobs i de les beneiteries dels illusos. Literatura còmplice i, sovint, promotora de l'estat abominable a què s'ha sotmès, sobretot, la pintura. Aquesta gent que ens han portat a la confusió de gèneres—aquells gèneres classificats pel seny natural—intenten per altra part traçar un esquema arbitrari de la Història de l'Art, i el que és pitjor, pretenen arribar en la mateixa hora que es produeixen les obres a llur classificació històrica! Mancats de cultura, unilaterals per tant, arriben a suposar que la Història fa cas omís "de los numerosos artistas que —a la fi del divuitè—proseguían danzando en los floridos campos del Rococó, el historiador los omite por completo, para distinguir aquel período, de los demás, se vale de los caracteres estilísticos que presentan las producciones de los *revolucionarios* de entonces: David y Carstens, y no duda un instante en valerse, para señalar a dicho período, de la afirmación de la voluntad artística de estos *revolucionarios*, por aislados que estuvieren en su época" (sic), com si l'historiador pel seu natural desig de classificació pogués oblidar els sincronismes d'estil i les antítesis doctrinals, i, sobretot, pogués oblidar que judica de cara a l'eternitat i no de cara als corrents en voga en les èpoques. Tot això no és altra cosa que aplom primari—de mestre-titites—d'escola de caganers. Cal recordar a certs historiadors que aquell jacobí que es digué Jacques-Louis David (nasqué l'any 1748 i morí en 1825) era l'amo incontestable de l'art francès en començar el segle XIX, mentre el pobre Fragonard (1732-1806), continuador del Rococó, morí oblidat i desconegut, després d'haver presenciat el triomf dels pintors de l'Imperi, que l'havien vilipendiat i injuriat, considerant-lo com a corruptor públic, amb tot i que cap d'aquells pintors del "gran art" haguessin posseït mai la riquesa d'imaginació, ni el sentit colorístic de *Frago*. A aquest pobre i gran pintor que era contemporani de David avui la Història li ha fet justícia, sense mirar si pertanyia a la cleda intolerant dels acadèmics de l'Imperi, d'aquells que també havien menyspreat i oblidat en nom del "gran art" la pintura de Watteau (1684-1721). Certs historiados no deuen poder creure que Chardin (1699-1779), el *realista* Chardin fos únicament quinze anys més jove que l'*idealista* Watteau. No deuen poder creure que als finals de la vida de Chardin estigués tot preparat a l'adveniment del regnat dels *grecs i romans*—d'aquells grecs i romans que avui ens fan rebentar de riure!

Aquests historiadors tenen una idea de la Història molt simple: a cada regnat un estil (!). Per ells no poden existir ni les transicions, ni els sincronismes d'estil. No saben que a través dels temps s'enllacen les doctrines. Així veiem un dia com Chardin continua més d'un segle més tard el realisme sobri dels Le Nain; com David a fi de comptes en temps de Napoleon no fa altra cosa que continuar Poussin. Obliden que per a l'essència de l'obra d'art, l'època té una valor molt relativa.

I sobretot volen oblidar el caràcter substancialment representatiu de la pintura i de l'escultura, i que quan aquestes arts defugen la imatge esdevenen ornamentals, almenys per nosaltres els europeus. Els nostres ulls i, sobretot, la nostra concepció de les formes, no ens deixen veure representació, en certes obres guardades en museus d'etnologia, malgrat saber per la ciència que tenen una valor representativa pels indígenes que les han produïdes.

Ni els salvatges australians, ni els indis del Brasil per exemple volen defugir les imatges, malgrat el resultat ornamental de llurs dibuixos; als únics que els destorba el món objectiu és a certs avantguardistes europeus, que pretenen un art dit abstracte. La imatge els entrebanca, els destorba; se'ls fa difícil de plasmar. Aleshores fan derivar el seu art vers el món de les teories abracadabrants, i molts d'ells terminen beneits acabats. Ho podeu ben creure, en gran part tot això de l'art abstracte no és altra cosa que comoditat o beneiteria i, sovinnt, la conjugació inconscient de la beneiteria amb la comoditat.

RAFAEL BENET

LLIBRES D'ART

M. SANDIUMENGE

La Masia Catalana

(Biblioteca d'Art Catalònia).

Dintre la Biblioteca d'Art Catalònia acaba d'aparèixer *La Masia catalana*, de M. Sandiumenge. Es aquest el segon volum de l'esmentada col·lecció, la qual debutà amb un de Joan Sacs dedicat al *Moble de la Xina*.

L'autor de *La Masia catalana*, conscient de les necessitats editorials que comanden les monografies d'aquesta mena: text concís i nombrosa il·lustració, s'ha cenyit en el primer a traçar una ràpida síntesi de la història de la casa rural catalana, establint la relació d'aquesta amb l'estat social i polític del país en les diferents èpoques Efectivament, a més a més de les condicions que imposaven l'emplaçament i les feines de la masia, l'aspecte d'aquesta, la seva major o menor riquesa, han estat íntimament lligades amb la història del país.

L'autor aconsegueix explicar-ho, d'una manera prou clara en les poques pàgines que comporta el text d'un manual d'aquesta mena.

L'important, però, de les monografies com aquesta, és la part gràfica. En *La Masia catalana*, la il·lustració és abundosa i escaient. Els exemples són ben triats i els fotogravats són ben reproduïts.

Es, en conjunt, un llibre recomanable i que, a més a més, enceta un tema que ha de tenir un gran interès per nosaltres, però la bibliografia del qual és encara deficientíssima. Poques vegades com ara, doncs, es pot dir que un llibre així vingui a omplir un buit. — C.

EL DISC DE LA RAÇA

Si desitgeu comprar un bon aparell portàtil, recordeu el nostre model

MIRAKEL

Preu: 330 ptes.

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285

BARCELONA

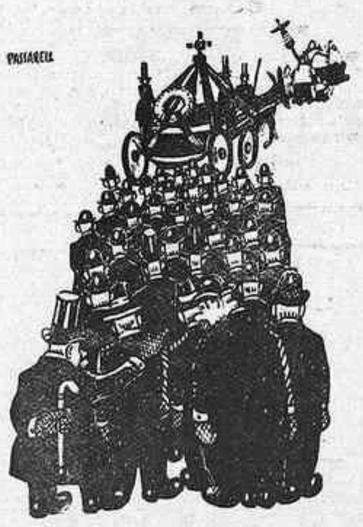

— De què ha mort?

— A conseqüència de l'explosió d'una bomba.

— Ah, ja ho comprenc. No la gastava **Verta**.

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

(c) Ministerio de Cultura 2006

L'espectador que badalla al dirt-track, perquè viu als suburbis.

(*Passing Show.*)

L'automobilista, comprant-se unes ulleres per primera vegada. — Aquestes em van bé. Però, per quan plogui, no m'hi podria posar, pagant el que sigui, un eixugaparabrises?

(*London Opinion.*)

— Ves si n'han canviat de coses en dos anys que no havíem estat per aquí.
— No gaires. Jo encara porto la mateixa camisa.

(*Passing Show.*)

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vosté pateix d'**Albuminúria, Litiàsis úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

Noves instal·lacions canvis i trasllats

Certificats de productor nacional

Contribució industrial territorial, utilitats

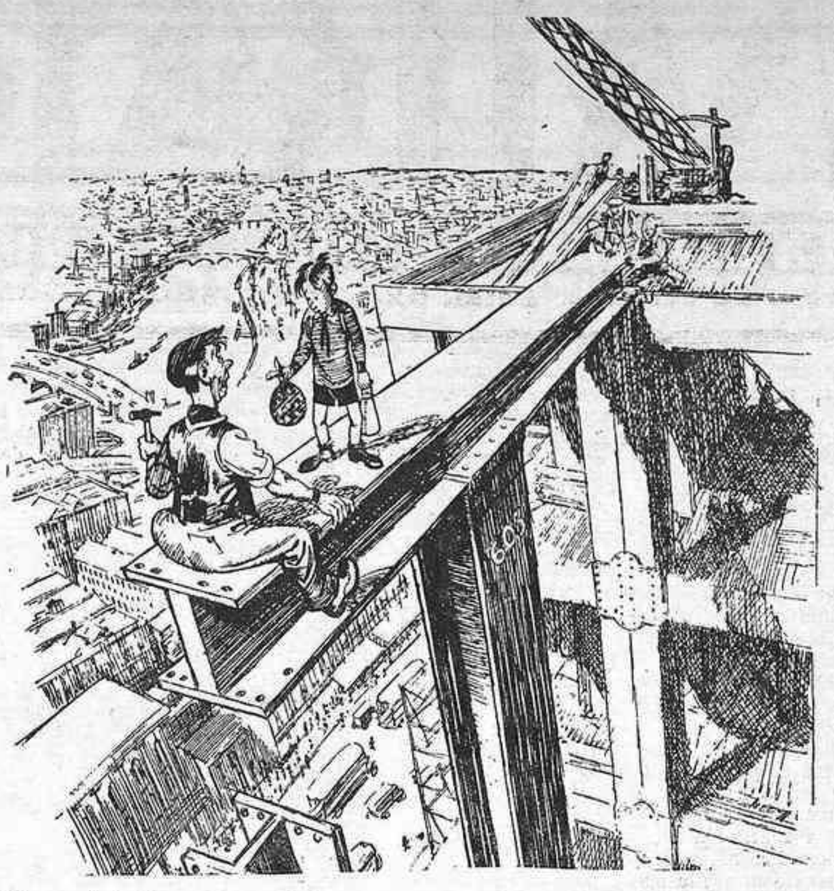

El germà petit. — Ja veuràs la mare, quan arribis a casa. He tingut d'anar tot sol a estudi perquè no m'has volgut acompanyar!

(*Passing Show.*)

— Aquest és el carmí que anuncien a prova de petons?
— Sí, senyora. I tenim un dependent exprés per si vol que li faci una demostració.

(*London Opinion.*)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — Teleg.: "CARBUROS" — Mallorca, 234 BARCELONA — Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pesses seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS. MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS perque combaten les seves causes

Catarros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquis, i pulmons. — Les **Pastilles ASPAIME** són les receptades pels metges. — Les **Pastilles ASPAIME** són les preferides pels pacients. — Les **Pastilles ASPAIME** es venen a **UNA pesseta la capsa** en les principals farmàcies i drogueries.

Especialitat Formacèutica del Laboratori SOKATARG
Carrer del Ter, 10 - Telèfon 50791 - BARCELONA

Subscriviu-vos a **MIRADOR**

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En .....

que viu a .....

carrer ..... *n.º* ..... *se subscriu a* **MIRADOR**

pel preu fixat de **2'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 19*.....

Signatura

Salvats! o l'espectador que es jugava un duro sobre el resultat.

(*The Humorist.*)

Un camuflatge per escapar-se de la captà benèfica.

(*Passing Show.*)

Exposició Internacional de Barcelona

OBERTA DES DE LES NOU DEL MATÍ FINS A LES DEU DE LA NIT

Els Palaus i Pavellons estaran oberts al públic des de les deu del matí fins a les vuit del vespre.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu del matí a les quatre de la tarda.

Entrada al Palau Nacional . . . . . 1 pesseta

Palau Alfons XIII

SECCIÓ JAPONESA

Descompte especial del 10 per 100 sobre els preus marcats

Poble Espanyol

Obert cada dia des de les nou del matí fins a les deu de la nit.

Entrada ordinària: 1 pesseta

El públic podrà visitar els diorames i «Quijote» conjuntament per una pesseta. Els impostos a càrrec del públic.

En tots els espectacles que se celebrin a l'Estadi, Pistes de Tennis, Teatre Grec i Piscina, hi haurà un servei de coixinets al preu de **Ptes. 0'50.**

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10916

Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors

per a retenció absoluta de la trencadura. — Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal. — Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

IMP. LA NEOTIPIA RIBLA CATALUNYA, 110 - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006